

Sunni Araplarla Gizli Görüşme

Irak Devlet Başkanı Celal Talabani, İngiliz askeri yetkililerinin Sünni direnişçi liderleriyle gizli görüşmeler gerçekleştirdiğini açıkladı.

Londra ziyareti sırasında İngiliz Daily Telegraph gazetesine konuşan Talabani, Sünni direnişçilerin artık Şii İrani yabancı güçlerden daha büyük bir tehdit olarak gördüğünü

söyledi. Bazı direniş guruplarının Başbakan ve kendisiyle görüştüğünü ifade eden Talabani, İngiliz askeri yetkililerinin de direnişçi liderlerle bir araya geldiğini söyledi.

Ulusal birlik için ihtiyaç duydukları durumun Irakta tüm ana gurupların tam katılımını sağlamak olduğunu

anlatan Talabani, «Sünni Arapları, gerçek bir ortak oldukları konusunda ikna etmeliyiz» dedi.

Irak Cumhurbaşkanı Talabani ayrıca, «Sünni Arapların düşünce yapılarında büyük bir değişim yaşanıyor. Artık Amerikayı bir tehlike İrani bir tehlike olarak görüyorlar» ifadelerini kullandı

Handan Yayın ve Yayıncılık Kurumu tarafından çıkarılan Türkmençe gazete

sayı (4) yıl (1) 04/06/2007

Irak'ta yaşananlar

Irak'ta olup bitenlerin karşısında bir azda düşünelim. Birlik beraberlik içerisinde kardeşçe yaşayan Irak devleti vatandaşları hiç bir zaman birbirlerine karşı kin nefret duygularını taşımamışlardır. Sünnisi, şii beraber kardeşçe geçinmişlerdir. bugünümüze gelince bu birlik ve beraberliği bozmak ve zedelemek isteyenlerin olduğu gündeme gelen kanlı olaylardan epiyce belli olmuştur. Biz Irak vatandaşı olarak bu olayların yakından farkında olduğumuz yüzden bu tür tehditlerin karşısında etkilenmedik yenilmedik. Geçen hafta Bağda'ta tekfirci va Saddamcıların Şeyh Abdulkadir Elgeylani markadına yapılan saldırıları düzenlediler. Daha sonra aynı caniler Hüsyeniyet Eleimme'ye benzer bir olay yaptılar. İki olayda sünni ve şiiilerin birlik ve beraberliği vurulmak istenildi. Bu iki olaylar tam tersine milleti birbirinden etmek yerine Iraklıların arasında kardeşlik ve dostluk bağlarını dahada yoğunlaştırmışlardır. Zira olaylar milletin tüm kesimi tarafından lanetle kınanmıştır. Irak milleti bu olayları lanetle anarken daha önce samara'da yapılan benzer olayları hatırladılar. Böylece teröristlerin gerçekleştirmek istedikleri hedefler nafiye haline geldi ve tam tersine döndü. Bu kanlı eylemlerin önünde sert durmak ve etkilenmemek mutlaka terör eylemlerine en iyi bir cevap anlamına gelmiştir. Iraklıların birlik ve beraberliğini hedef alanlara en iyi cevap olduğundan hiç kimsenin kuşkusu kalmadı.

Mezhep çatışmasını pılanlayanlar uğramış oldukları hayal kırıklığı kendileri için bizek daha yüz kararı olmuştur. Kardeşliğe somut damgasını vuran Irak milleti banş ve huzuru sağlamak için ısrarlı olduklarını ileri sürmüşlerdir.

Irak'ta olup bitenlere bir kuş bakışı atmış olursak patlama, çatlama, insan kaçırma ve insan öldürmelerinden hedef ancak yeni Irak devleti içerisinde yeniden yapılandırılmayı ve gelişme eylemlerinin vurulması maksadı olduğu gözlerimize çarpıyor. Biz bu somut konuları göz önüne alarak Irak'ta birlik ve beraberlikten başka bir seçeneğimizin olmadığı farkına varırız. Bir bulok halinde hareket etmek hepimizin çıkarına olacağına inanmalıyız. Aksi takdirde zayıf düşen terör eylemlerine yem olup giderin.

Irak devletinin birlik ve beraberliğini ana hedef ederek hareket etmemizde oldukça yarar ve manfaat olacaktır.

Bu kanlı ve acı olaylardan gereken dersleri almamız ve gereken kardeşlik duygularımızı yer yüzünde yansıtmamız gerekmektedir. Toprağımıza, varlığınıza ve şerefleri geçmişimize sahip çıkalım ve hoşgörülü inançlarımız uygulamalarımız gerekmektedir.

baş yaslar

İran-ABD görüşmeleri sona erdi

İran ve ABD'nin Bağdat büyükelçileri Irak Başbakanı Nuri el Maliki'nin konutunda bir araya geldi. Görüşme, 1981'deki devrimin ardından Tahran'ın Washington'la kurduğu ilk üst düzey temas olma özelliğini taşıdı

Başkent Bağdat'ta çok iyi korunan Yeşil Bölge'deki görüşmede İran'ı Büyükelçi Hasan Kazımi Kumi, ABD'yi ise Ryan Crocker temsil etti. Başbakan Maliki tarafından karşılanan büyükelçiler el sıkıştıktan sonra görüşme masasına oturdular. Kısa bir konuşma yapan Maliki daha sonra toplantı salonundan ayrıldı. Toplantıda Irak'ı Ulusal Güvenlik Danışmanı .Muvaffak El Rubai temsil etti

GÖRÜŞME SONA ERDİ

ABD ile İran arasında, 1980'de ABD'nin Tahran Büyükelçiliği'nin İranlı radikal öğrenciler tarafından işgalinden sonra Bağdat'ta başlayan ilk resmi doğrudan görüşmeler sona erdi

Irak Başbakanı Nuri El Maliki'nin makamında yapılan Irak'ta güvenli .konulu görüşme 4 saat sürdü Görüşmelerde ABD'yi Bağdat Büyükelçisi Ryan Crocker, İran'ı ise

Bağdat Büyükelçisi Hasan Kazımi Kumi temsil etti. Görüşmelere Irak adına Ulusal Güvenlik Danışmanı Mu .vaffak el Rubai katıldı Irak hükümet sözcüsü Ali El Da-bagh görüşmeden sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, Crocker ile Kumi arasındaki görüşmenin samimi geçtiğini ve yalnızca Irak konusunda odaklanıldığını kaydetti. Sözcü, görüşmenin iyi niyet ve anlayış ortamında geçtiğini de belirtti İki ülke arasında İran'ın nükleer programı ve ABD'nin Tahran'daki rejimi içten ya da dıştan devirmeye yönelik faaliyetleri problem oluşturuyor. Washington, İran'ın bölgede artan etkinliği ve İsrail'e yönelik düşmanlığından da endişe duyuyor

Tarihi görüşme Amerikan savaş gemilerinin Körfez'de pozisyon aldığı bir sırada gerçekleştiriliyor

Ankarada Dehşet

Türkiye'nin son dönemlerde yaşadığı en kanlı terör saldırılarından biri dün Ankara'da gerçekleşti. Başkent'in en işlek merkezlerinden Ulus'taki Anafartalar Çarşısı'nın önünde A-4 tipi plastik bombanın patlaması sonucu 6 kişi yaşamını yitirdi, 100 kişi de yaralandı.

Türkiye'nin son dönemlerde yaşadığı en kanlı terör saldırılarından biri dün Ankara'da gerçekleşti. Başkent'in en işlek merkezlerinden Ulus'taki Anafartalar Çarşısı'nın önünde A-4 tipi plastik bombanın patlaması sonucu 6 kişi yaşamını yitirdi, 100 kişi de yaralandı.

Eski Ankara olarak bilinen ve Kızılay'la birlikte başkent'in en

işlek semti olan Ulus, mesai saatinin sona erdiği 18.41'de kanlı bir saldırının hedefi oldu. Hain saldırı, işlerinden çıkan binlerce kişinin evlerine gitmek için otobüs duraklarında beklediği, yüzlerce esnafın da işyerlerini kapatmaya hazırlandığı akşam saatlerinde meydana geldi.

Bazı görgü tanıklarına göre otobüs durağına yerleştirilen, bazılarında göre de çarşının girişine bırakılan bomba, ortalığı bir anda savaş alanına çevirdi. Patlamada, otobüs durağı tanınmaz hale gelirken, Anafartalar Çarşısı'nın girişi ve ön sıradaki dükkanlar yok oldu. Çarşının içindeki asma kat da çöktü. Alev çemberi

Patlamının etkisiyle otobüs durağında bekleyen onlarca kişi, dükkanları gezen vatandaşlar ve esnaf bir anda basınçla yükselen

alev çemberi içinde kaldı. Hafif yaralarla kurtulanlar, alev içinde kalanları kilimlerle hayatta tutmaya çalıştı.

İDEF Fuarı nedeniyle çevrede geniş güvenlik önlemi alan Emniyet, 500'e yakın polisi bölgeye sevk etti. Bomba imha uzmanları da ikinci bir patlama olabileceği kuşkusuyla diğer binalarda arama yaptı.

1 kişi gözaltında Sivil savunma ekipleri, patlama sırasında binadan çıkamayan kişilerin bulunabileceği ihtimalini göz önüne alarak kurtarma çalışması hazırlıkları yaptı. Bomba imha ekiplerinin çarşı içinde de arama çalışması yapması nedeniyle, savcı Mustafa Kelkit, geç saatlere kadar olay yeri incelemesi yapmadı. Bu sırada olay yerinde şüpheli davranışlarda bulunan bir kişi gözaltına alındı.

«Türk tankı Kerküke girerse seyretmeyiz»

Mürsel ACAY- DiYAR-BAKIR

Bir dönem KDPnin Ankara Temsilcisi olan ve şimdi de KDPnin Dış İlişkiler Sorumluluğunu yapan Sefin Dizayi, Türk tanklarının Habur sınır kapısından askerlerini geçirip Duhok üzerinden Kerküke geçirmesinin mümkün olmayacağını öne sürdü. Dizayi, «Kürdistan halkı Türk tankları ve panzerlerinin Kerküke girmesine seyirci kalmayacaktır» dedi. Kürtçe yayın yapan Nefel internet sitesi editörü Arif Zerevanın sorularını yanıtlayan Di-

zayi, Türkiye'nin 1991-2003 arası Kürt bölgesiyle ilişkilerinin iyi olduğunu belirterek, «Türkiye cumhurbaşkanları ve başbakanları, zaman zaman Ankara'ya giden Mesud Barzani ile Irak Devlet Başkanı Celal Talabaniyi sıcak karşıladı» diye konuştu.

KÖYLERİ BOMBALİYORLAR

2003 yılına kadar KDP'nin Ankara temsilciliğini yapan Sefin Dizayi, Saddam rejimi döneminde Türkiye ile Irak arasında Türkiye'nin Kuzey Irak sınırlarına 20 kilometre içeriye girebileceği yönünde bir anlaşmanın olduğunu hatırlatarak, 1991 sonrasında sayısız operasyonların

gerçekleştiğini, ancak PKK'ya karşı yapılan bu operasyonlardan sonuç alınmadığını öne sürdü. Dizayi, «Bu operasyonlarda sayısız sivil öldürüldü. Türk askeri güçleri, Amerikayı dinlemediklerini ve kendi başlarına hareket ettiklerini göstermek için sınırda zaman zaman köyleri bombalıyorlar» iddiasında bulundu. Dizayi, Türkiye'nin Habur sınır kapısından askerlerini Duhok üzerinden Kerküke geçirmesinin mümkün olmayacağını iddia ederek, «Türkiye'nin kendisi de bunun mümkün olmadığını çok iyi biliyor. Dünya kamuoyu buna izin vermeyecektir. Amerika buradadır ve böyle bir sorunun çıkmasını istemiyor» dedi.

IRAKTA TÜRKMEN VARLIĞIN İİK TARİHİ

Bazı tarihçiler Irak'a Türkmenlerin gelişini şöyle anlatılar. Türkmenler Irak'a Büyük topluluklar halinde hicret etmişlerdir. Bu hicret Horasan'a vali olarak gelen "Übeydullah Bin ziyat"döneminde yani H. 54 yılında gerçekleşmiştir. Bu dönemde müslümanlar ordusu (Orta Asya), da Kincari ve semerkant gibi Türk Diyarlarında İslam dinini yaymaya başlamıştır. Ünlü tarihçi Tabari şöyle söylüyor, Übeydullah H. 54 yılının Rebii-evvel ayında, Cihon ırmağı yolu, Necari Sonra Bekend belgelerine saldırılarda bulunmuştur. (Türkmenler, de (Kabeç Hatun Kraliçesinin komutanlığında şiddetli bir savunma yaparak yiğitlik ve silahları iyi kullanma yeteneklerini sergileyerek Übedullah,ı hayran bırakmışlardır Übedullah da sonunda işlerinden 2000 okçu ve savaşçı

seçip Irak, a göndererek Basra, da yerleşmelerini sağlamıştır. Bu savaşçıları da Übeydullah Basra, daki Irak Limanına yapılan dış saldırılara ve Yemen, de İsyan eden oymakları bastırmak Amaçları ile kullanmıştır. Ayrıca bu Türkmenler, Araplarla karışık Kuran, i Kerim, i Dili olan Arapça, yı öğrenmişler ve Allah, ın rızası için İslam düşmanları ile Savaşmaya başlamışlardır. Yazılı belgeler, Übeydullah Bin Ziyat, ın Türkmenleri askeri yerlere girdirip Basra, daki Irak limanını kurmak ve iç isyanını Bastırmak gibi işlerinde kullanan ilk Arap önder olarak belirtirler. İbni Hırdazebe şöyle söylüyor, Übeydullah Bin Zahir Horasan, a vali olduğu dönemde Halifenin isteği üzere Turkistan, ın değişik yerlerinde yılda 2000 Türkü Irak, a

Gönderirdi dolayısıyla büyük sayıda Türk Irak, ta yerleşip Irak halkı ile kaynaşmış Oldu. böylece Irak, a Türkmen hicreti askeri nedenlerden dolayı . devam etmiştir Daha sonra Irak, ta yerleşip Ticaret, Sanayi, ziraat ve siyaset gibi değişik işlerde Çalışmışlardır. İşlerinde emanet ve katkısızlık olan Türkmenler Emevi devleti İlgisini çekip büyük bir kısmı orduda önemli askeri görevler .işgal etmiştir Sonuçta Türkmenler Irak, ta Emevi döneminde bu yana Irak ve Arap tarihinde Önemli bir rol almıştır. Ayrıca Tabari şöyle söylüyor. Yezit H. 132 yılında birçok ay Süren kuşatmadan sonra Vasit Şehrinde Cafer-El Mansur, a tam 2300 Türk, ü ele Geçirmiştir. Türkler, Emevi ordusuna hizmet edip bir çok önemli makamlar İşgal etmişlerdir. Abbasi döne-

minde ise bilgiç Mustafa Cevat şöyle ; söylüyor Emevi liderleri Türkleri kendilerine' yakın ettiği gibi Abbasiler de öyle yapıp Propagandaları Türkistan ve orta Asya gibi Türk diyarına yetiştirmiştir. Ayrıca tarih Sayfalarında anıldığı gibi Emevi devletin dağılması sonucunda Irak, ı fetih eden Ordunun çoğu Türk ve Horasanlılardan oluşurdu. Böylece Türler birbirini takip Eden dalgalar şeklinde Irak, a girip Abbasilerin çatısı altına girerek Irak halkı ve Irak, ta olan Türkler kaynaşmışlardı. H. 145 yılında halife Ebu Cafer El-Mansur Bağdat'şehrini yapıp devletin başkent) olarak tanıdıktan sonra Türklere de özel .Konut yerleri tahsis etmiştir Mansur şehri dört mahallelerden oluşmakta idi. En önemlisi El-harbiye mahallesi ki Adı Türk halkına mensup olan harap bin übeydullah'a dayanırdı. Harap bin Übeydullah'ı Kendine yakın eden Elmansur bağdat polis teşkilatının yönetim Görevini ona verdi ve daha sonra aynı .görevi musul'a taşıdıktan sonra aldı Ayrıca El-harbiye halkının çoğu Türk ve -Farslar'den oluşurdu. Halife Harun El Reşit de Türlerin harbi yeteneğinin farkına varıp kendi ordu ve bekçi teşkilatına Almıştır. Abbasiler tarihine de Bakıldığında Türkmenlerin ne kadar önemli Makamları işgal ettikleri görülmektedir. Ayrıca abbasilerin sekizinci halifesi olan mutassam'ın yirmi türk okçusu vardır. böylece türkların irak halkı ile ,yaşam Muamele ve hayatın diğeri işlerinde ne .kadar kaynaştıkları gözlenmektedir Türklerin Abbasi devletinin tarihinde çok önemli ve hassas rolleri vardı. Hepsı şan Dolu ve yurt edindikleri vatana karşı hizmet dolu idiler. Ayrıca tarih bu Vatandaşların katkısız ve vefa dolu rolleri bahsederek anıyor. Abbasi halifesi Olan Harun El-Reşid'in oğlu Mamun'e ait bekçilerin çoğu türkmenlerden oluşurdu. Bilgiç şeyh mehmet Rıza El-Şebib Irak'ın tarihçesi İbin El -Kuti adlı kitabında Şöyle söylüyor

Yoldan geçenleri durdurup yiyecek istiyor!

Hindistanda yaşlı bir fil, beslenmenin kolay yolunu kara yolunda buldu...

Hindistanın doğusundaki Orissa eyaletinde bir yaşlı fil, beslenmenin kolay yolunu, kara yolunda önünü kestiği araçların şoförlerinden yiyecek isteyerek buldu.

Hindustan Times gazetesinin haberinde, bir filin, kara yolunda trafiği engellediği ve yiyecek verildiği takdirde araçların geçmelerine izin verdiği belirtildi.

Habere göre, kara yolunda yiyecek

avına çıkan fil, şoförleri araçlarından inmek zorunda bırakıyor.

Fille iki kez karşı karşıya gelen Prabodh Mohanty, olayı şöyle anlatıyor: »Fil, biz aracın camını ya da kapıyı açınca koca hortumuyla aracın içini yiyecek olup olmadığını bulmak için kokluyor. Eğer sebze ya da muzun varsa yaşadımız. Fil bunları midesine indiriyor ve gitmenize izin veriyor.»

Şimdiye kadar kimseye zarar vermeyen fil, kendisine karşı gelen şoförlerin ise aracının camını ya da kapısını açana kadar geçmelerine izin vermiyor.

Orman yetkilileri, Hindustan Timesa yaptıkları açıklamada, filin çok yaşlı olduğu için yiyecek bulmakta zorlandığını, bunun için bu kolay yola başvurduğunu söyledi.

ITC İngiltere Temsilcisi ile röportaj

(Röportaj: İnci Muratlı)

ITC İngiltere Temsilcisi Asif Serttürkmen «Biz Türkmenler bölük pörçük değiliz. Türkmenlere yönelik dağıntıklık suçlamalarına karşı bir cevaptır bu. Türkmenlerin tek bir ses, tek bir parça olduğunu kanıtlamış olduk» Irak Türkmen Cephesi ,nin Türkiyeden sonraki en önemli temsilciliği olan İngiltere Temsilciliğinin Başkanıyla görüşüyoruz. ITC'nin bakış açısına Londradan ışık tutuyor. 2003 yılından itibaren görevini sürdüren Asif Serttürkmen, çalışmalar ve Avrupa'daki Türkmenler hakkında bize bilgi veriyor. Gündemdeki son olaylara da değinen İngiltere Temsilcisi, Barzani ye de cevap veriyor: «Barzani ne derse desin, Barzani ,yi dinleyen kim?»

Türkmenler açısından bakıldığında gündemin başında 2007 Kerkük Referandumunun olduğunu görüyoruz. Bu konuda Avrupa ,daki çalışmalarınız nelerdir? Şimdi ITC olarak, Irak ,ın dışında referandum konusunu en iyi şekilde işledik. Görev yerim olan Londra ,da özellikle... İngiliz Hükümetiyle sürekli temas halindeyiz. Irak Türkmen Cephesi olarak bütün isteklerimizi, çözüm önerilerimizi yaptığımız mülakatlarla kendilerine aktarıyoruz. Görüşlerimizi olumlu karşıyorlar ve Irak ,ın bütünlüğünden yana olduklarını da ifade ediyorlar. Yani Irak ,ın parçalanmasına neden olabilecek federe yapıları karşılar diyebilir miyiz?

Açıkçası net olarak böyle bir karşılık göstermiyorlar. Ancak İngiliz Hükümetinin Irak ,ın tek bir ülke olduğunu dair bir imajı var. Onun için biz de her fırsatta Kerkük hakkında özellikle Saddam döneminden sonra Türkmenlere karşı yapılan ihlalleri, mezalimleri dosyalar şeklinde İngiltere Dışişleri Bakanına takdim ediyoruz, görüşlerimizi aktarıyoruz. Bunun yanı sıra İngiltere ,deki düşünce kuruluşlarıyla, özellikle Chatham House ile yakın temastayız. Londra ,da bulunan yabancı ülkelerin elçileriyle görüşüyoruz. Türkmen Davasını en iyi şekilde insanlara aktarmaya çalışıyoruz ve Kerkük ,teki, tabii sadece Kerkük değil, -biz sürekli Kerkük diyoruz, çünkü Kerkük Türkmeneli ,nin kalbidir, nabzıdır- Türkmeneli ,de meydana gelen olayları İngiliz medyasına anında aktarıyoruz. Peki, İngiliz medyanın Türkmenlere ilgisi nasıl? Şimdi Türkmenler açısından düşündüğümüzde İngiliz

medyası açıkçası pek ilgili değil. Aslında medyanın ilgisizliği sadece Türkmenlere karşı değil, Irak ,taki tüm kesimlerle böyle... Sadece genel bir haber, mesela Irak ,ta bir patlama olunca onu bir haber olarak gazetelerde yayınlıyorlar. Dediğim gibi özel bir etikle uğraşmak istemiyorlar. Bunun yanında İngiltere ,de Arap medyası çok güçlü. Bütün önemli Arap televizyonlarının yayın merkezileri burda. El Şerkiye, El Müstakim, El Demokrati, El Alem, El Cezire gibi önemli Arap kanalları İngiltere ,de bulunmakta. Arap medyasıyla temasınız var mı?

İlk başladığımızda bizlere pek yaklaşmak istemiyorlardı. Çünkü Londra ,da medyayla fazla temas kurulmamış. Türkmenleri bile hiç kimse tanımıyordu. Ama bu 4 senelik süre içerisinde medyayla yakın temaslarımız oldu ve şimdi artık bir söz sahipliğimiz var. Bütün televizyon kanallarından mülakat teklifi alıyoruz devamlı ve bu fırsatları en iyi şekilde değerlendiriyoruz. Bu kanallarda Arap dünyasında çokça seyredilen kanallardır. Türkmen davasını, Türkmenlerin varlığını o kanallar vasıtasıyla en iyi şekilde Arap ülkelerine aktarıyoruz. Bunun yanında BBC ,nin radyo kanalında mülakatlarımız oldu. İngilizce, Arapça ve Türkçe bölümlerinde olsun. Ayrıca İngiltere ,ye gelen bütün Iraklı parlamenterle görüşmelerimiz, temaslarımız oldu. Irak eski Başbakanı Dr. İbrahim Caferi, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Adil Abdul Mehdi, İslam Devrim Yüksek Konseyi Başkanı Abdulaziz El Hakim gibi Iraklı üst düzey siyasi şahsiyetlerle görüşmelerimiz oldu. Her görüşmede Kerkük konusunda, referandum konusunda hazırladığımız dosyaları kendilerine takdim ettik. Görüşüğümüz siyasilerden de olumlu tepkiler alıyoruz ve onlarda görüşlerimize katıldıklarını, Irak ,ın bölünmesine karşı olduklarını ve Türkmenlerin Irak ,ta 3. aslı unsur olduğunu belirtiyorlar. Ama bildiğiniz gibi ortada bir Şii-Kürt ittifakı var. Onun için İngiltere ,ye gelen bazı Iraklı siyasi şahsiyetler, bizimle açık konuşmak istediklerini, ancak üstlerinde büyük bir baskı olduğunu söylüyorlar. Bundan dolayı da bu görüşlerini Irak ,ta dile getiremiyorlar. Ama sonuç olarak, hepsi Türkmenlerin durumunun farkındalar. Ortak fikir şu: Türkmenler Irak ,ın temel unsuru, vatanperver bir millet,

başka kesimler gibi özel bir bölge istemediler, Irak ,ı parçalamak istemediler. Yani Kerkük referandumuna Arap siyasiler de karşılar, diyebiliriz. Tabii ki. «Kesinlikle biz Irak ,ın parçalanmasına ve Kerkük ,ün Kürt bölgesine bağlanmasına karşıyız. Kerkük bir Irak şehridir ve Türkmen kimliği taşımaktadır» şeklinde belirtiyorlar. Kerkük ,ün Türk kimliğini kabul ediyorlar. Ama görüşlerini Bağdat ,a döndüklerinde maalesef medyaya yansıtıyorlar. Biz de bu görüşleri ITC ,nin sitesi olan kerkuk.net ,te yayınlıyoruz. İngiltere ,de Türk sitelerine gönderiyoruz. Böyle demeçlerin yansıtılması bizim açımızdan önem arz etmektedir. Peki, Tony Blair ,in gitmesine Türkmenler açısından nasıl değerlendiriyorsunuz? İngiltere ,de yürütülen Türkmen davasını nasıl etkiler?

Başta da belirttiğim gibi İngiltere , özellikle Tony Blair etnik konularla alakadar değildir. Blair başbakanlık görevini sürdürüyor sadece. Her şey FCO yani Dışişleri Bakanlığından çıkıyor. Yani bütün kararlar buradan alınıyor. Parlamentodan alınıyor. Bu sebeple bizi olumsuz etkileyeceğini düşünmüyorum. Sadece George Bush ,ın yakın bir dostu olduğundan dolayı belki etkileyebilir. Ama yerine geçecek olan yeni başbakanın «evet biz bazı hataları yaptık. O hataları da düzeltmek mecburiyetindeyiz» şeklinde demeçleri var. Belki Türkmenler açısından daha iyi olabilir. Ayrıca o şahsiyetle de zamanında bizim yakın temaslarımız oldu. Tony Blair ,in görevden ayrılacağı bekliyorduk zaten ve onun yerine bu şahsiyetin geçeceğini düşünmüştük. Bunun yanında muhalefet başkanıyla da sürekli görüşmelerimiz oldu. O da Türkmenlerin haklarını ve mezalime uğradıklarında hemfikir. Sonuç itibarıyla biz İngiltere ,de bu davayı bırakmayacağız. Her kim gelirse gelisin Kerkük konusunda fikirlerimizi en iyi şekilde aktarmaya çalışacağız. Peki, İngiltere ,de ya da daha geniş düşünelim Avrupa ,da Türkmenlerin son durumu nedir? Türkmen davasına bakışları nasıl?

Şimdi davada çalışan bütün arkadaşlar, Avrupa ,da bulunan dernek ve sivil toplum örgütleri ve hatta toplumumuzun bir insanı bile davadan umudunu kesmemiştir. Çünkü bu dava, bir politika, bir

siyasettir. Bir iki gün içinde çözülemeyen olaylardır. Uzun bir süre, bir nefes gerekir. Onun için umudumuzu hiçbir zaman kaybetmedik ne olursa olsun. Bilakis, Türkmen davasına olan inancımız, gücümüz daha da arttı. Avrupa ,da bir uyanık hareketi oldu. Türkmen dernekleri, bizimle yakın temas halinde. Hepsini ITC ,nin çatısı altında çalışmaya başladılar, organize oldular. Biz de İngiltere ,de temsilcilik olarak, Türkmen sivil toplum örgütlerini yönlendiriyoruz. Avrupa ,daki yürüyüşlere yardım ediyoruz. Hazırladığımız dosyaları kendilerine gönderiyoruz ve herkes bulunduğu ülkenin dışişleri bakanlığıyla temaslarda bulunmaya başladı. Bu doğrultuda şunu sormak istiyorum; Ankara ,da düzenlenen Kerkük mitingden bir gün önce bir deklarasyon imzalandı. O konudaki fikirleriniz nedir?

Şimdi Ankara deklarasyonu 2 sene önce yapılan deklarasyon gibidir. 2005 yılında da buna benzer bir toplantı oldu. Bütün derneklerimiz toplandı. Hareket asıl buradan başladı. Bu toplantılar da ITC Türkiye Temsilcisinin çalışmalarıyla gerçekleşti. Bu son deklarasyon şunu tamamiyle ortaya çıkardı: Biz Türkmenler bölük pörçük değiliz. Türkmenlere yönelik dağıntıklık suçlamalarına karşı bir cevaptır bu. Türkmenlerin tek bir ses, tek bir parça olduğunu kanıtlamış olduk. Ayrıca Irak Türkmen Cephesi ,nin Türkmenlerin tek meşru temsilcisi olduğu ortaya kondu ve bu kuruluşun çatısı altında birlik, beraberlik içinde Türkmenlerin bu dava için çalıştığı gösterilmiş oldu. Yani bu deklarasyon bizim için çok önemli bir belgedir, bir kanıttır.

Bildiğiniz gibi geçen hafta Barzani ,nin Avrupa Parlamentosunda bir konuşması oldu. Konuşmayı nasıl değerlendiriyorsunuz? Barzani ,nin AP ,deki konuşmasını Ankara ,da yapılan Kerkük Mitingine karşı bir protesto şeklinde değerlendiriyorum. Mitingin başarılı geçmesinden dolayı içindeki kıskançlığı, kini göstermiştir orada. Ama Barzani ne derse desin, Barzani ,yi dinleyen kim! Herkes gerçeği görmeye, öğrenmeye başladı. Özellikle Avrupa ,da, Amerika ,da bizim sayemizde, sivil toplum örgütlerimizin sayesinde. Sesimizi her fırsatta yükselttik. Üç buçuk milyon Türkmen ,i bugünden itibaren kimse göz arda edemez. AP ,ye giderek, orada konuşarak en büyük

hatayı yaptı. Barzani ,yi Avrupa sorgu altına almaya başladı: «Siz Türkmenlere karşı niye bu kadar kin ve nefret taşıyorsunuz». Bu sorulardan kaçınmaya çalışsa da başarılı olamadı ve tüm Avrupa kinini ve nefretini gördü. Sonuç itibarıyla AP ,den biz ITC olarak galip çıktık. Peki, Avrupa medyası Barzani ,nin konuşmasını nasıl değerlendirdi? Avrupa medyası Barzani ,yi bir suçlu olarak göstermeye başladı. Çünkü Barzani sürekli Irak Türkmen Cephesi ,ni suçluyor. «Bizim ana çizgilerimize uymadıkları takdirde biz onlarla muhatap olamayız» diye ifadelerde bulunuyor. İTC ,nin başka yerlere bağlı olduğunu iddia ediyor. Peki, biz başka yerlere bağlıysak, kendileri nereye bağlıdır? Bunu herkes, tüm dünya biliyor. Onun için Barzani en büyük hatayı yaptı ve Türkmen ,e karşı içindeki kin ve nefreti ortaya çıkararak Avrupa ,da suçlu olarak gözükmeye başladı. Son olarak, Türkiye ,ye söylemek istediğiniz nedir? Türkiye büyük bir devlettir, güçlü bir devlettir ve Ortadoğu ,da büyük bir rol oynadı. Özellikle Irak konusunda... Irak ,taki tüm kesimlere eşit bir şekilde yaklaştı. Hiçbir zaman Irak ,ın bölünmesinden yana olmadı. Irak ,ın toprak ve millet bütünlüğünü savundu. Türk, Kürt, Arap ayırımı yapmadan, bütün kesimlere yardım etmiştir. Biliyorsunuz, zamanında iki Kürt partisinin çatışmasının sona ermesinde Türkiye ,nin büyük bir rolü var. Bu anlamda Kürtlere büyük bir yardımı oldu. Bunları o kesimler unutmasın. Türkiye, Irak ,taki soydaşlarının, yani Türkmenlerin hakkını istemesi hakkına sahiptir. Şuanda Irak ,ta tek mazlum olan toplum Irak Türkmenleridir. Türkiye ,nin Kerkük konusunda büyük baskıları var. Bizlere sonuna kadar

Operasyonun

«SINIRI»

Sami KOHEN

Irak hükümetinin Türkiye ,nin 9 Nisan tarihli notasına verdiği cevabın bir özelliği, bir hayli «gecikmiş» olmasıdır. Diğer bir özelliği ise, bu yanıtın ilk bakışta Türkiye ,nin beklentilerini tam karşılamamasıdır.

Türkiye geçen ayın başlarında Bağdat ,a gönderdiği notada, Irak hükümetinin ülkenin kuzeyinde kümelenen PKK ,ya karşı somut ve acil önlem almasını istemiş, aksi halde Ankara ,nın, uluslararası hukuktan kaynaklanan sınır ötesi operasyon hakkını kullanabileceği uyarısında bulunmuştu.

Öyle anlaşılıyor ki, Irak gönderdiği cevapta, «terörle mücadelede işbirliği yapmaya» ve bu arada önerilen bir «ikili anlaşma» imzalamaya hazır olduğunu bildiriyor.

Maliki hükümetinin böyle bir işbirliği konusunda istekli davranması iyi ama, Türkiye ,nin esas beklediği şey artık laf değil, aksiyondur. Hem de, notada belirtilmiş olduğu gibi, «acil» olarak...

Laf yerine aksiyon

Türkiye ,nin sabrının özellikle Ankara ,daki son vahşi saldırı ve diğer terör eylemlerinden sonra tükenmekte olduğu bir ortamda, Irak (ve de ABD) PKK ,ya karşı «işbirliği»ni daha somut bir noktaya getirmeye hazır mıdır?

Bu hafta sonu Bağdat ,a gitmesi beklenen Dışişleri Bakanlığı Irak Özel Temsilcisi Oğuz Çelikkol ,un başkanlığındaki heyet üst düzey Iraklı yetkililer ve ABD ,li temsilcilerle görüşmelerinde bu sorunun yanıtını öğrenmeye çalışacak.

Çelikkol Bağdat ,ta «Irak ,ın tümüyle ilgili meseleleri» de görüşecek. Kendi deyişleyle çok önce planlanan bu ziyaretin (medyada öne sürüldüğü gibi) Kuzey Irak ,a karşı bir operasyon olasılıklarıyla direkt ilgisi yok. Bu, «operasyon öncesi son temas» da değil.

Ancak Bağdat ,taki görüşmeler, bir yandan Türk heyetinin muhataplarına «durumun ciddiyetini» anlatmasını, diğer yandan da Türk tarafının Irak ,ın ve müttefiklerinin «sözden aksiyona geçme» yolunda hangi noktada bulduklarını daha iyi anlamasını sağlayacak...

Kısa ve hızlı...

Kendi dertleriyle uğraşan Maliki hükümetinin bu işbirliği çerçevesinde ne gibi somut eylemlere başvurmayı düşündüğünü doğrusu bilmiyoruz. Resmi tutumları, hâlâ Türkiye ,nin tek başına bir operasyona girişmemesi yönündedir.

Washington ,dan gelen son haberler ise, ABD ,nin Türkiye ,nin olası bir sınır ötesi hareketi konusunda «resmi» pozisyonlarının yanı sıra, daha «snek» davranabileceği izlenimini veriyor. Yani Amerikalılar açıkçası «eğer bir sınır ötesi hareket olacaksa, bu hem sınırlı, hem de kısa olmalı» demeye getiriyorlar.

O zaman ABD gibi, herhalde diğer birçok ülke, olayı görmezlikten gelecek veya buna nispeten ılımlı bir tepki gösterecek.

Asıl soru, Türkiye ,nin PKK ,yı Kuzey Irak ,tan tamamen yok etmek için, büyük askeri bir güçle, geniş ve belki de uzun sürecek bir harekâta girişmesi halinde ne olacaktır.

Haklı olmak yetmiyor

Bu konuda Türkiye ,de de farklı görüşler ifade ediliyor.

Aslında Türkiye ,nin uluslararası hukuka göre «sınır ötesi operasyon yapmak hakkı»na sahip olduğu konusunda bir konsensüs var.

Ama Türkiye ,nin önde gelen düşünce kuruluşlarından ASAM ,ın geçenlerde yayımladığı bir raporda belirttiği gibi, «Esas sorun, siyasi, askeri ve diplomatik boyutları itibarıyla ulusal çıkarlarımız açısından sahip olduğumuz bu hakkı kullanıp kullanmama seçeneklerinden hangisinin daha akılcı olduğu sorusunun yanıtıyla ilgilidir».

Doğru yanıtı bulmak için, konuyu enine boyuna tartışmamız gerekiyor.

HİKAYE:

Çadır

Yazan: Kemal Bayatli

olmasa gerek.

Beşinci kez çocuğu alıp dışarı fırlayışı idi bu . Sanki bu gece ay, yağdı tükenmiş, fitilli söndü sönecek , ve olan manzaraya dayanamayıp dünyayı terk edeceğinin işaretini veriyordu. Bazı çadırların önünde yakılan rutubetli ağaç odunlarına karışan , çöp dumanları , çevreye yaydığı ateşin ışığının yanında , insan genzini delegecek kadar ağır kokuları, her yeri kaplamaya başlamıştı. Soluk almayı bile almaktan kaçınmaya çalışıyordu insanlar. Karanlık her yere ağır pençesini basmıştı. Dağın bir şekilde çadırların alana dağılması ve çadır denilen barnakların sayıları , bir insan parmaklarının sayısından fazla değildi. Diğerleri , derme çatma değişik kumaş parçaları , naylon veya eni boyu olan her ne bulduysa birbirine çatıp sağanak yağın yağmurlardan ve esen rüzgardan korunmak amacıyla birleştirilmişti. Deniz seviyesinden ne kadar yükseklikte olduğu bilinmeyen sıra dağların eteği , akan ince bir çayın kenarı , meçhule göç edenlerin bir duracağı haline gelmişti. Zifiri karanlığı delegecek şey ancak , insan oğlunun gözlerinin keskinliği olabilirdi.

Yaratıkların biyoloji yapısında boşaltım gerçeği bir olgu olsa bile. İnsan ile diğer yaratıklardan ayrılan unsurlardan biri de , hayvanlar rasgele boşaltım ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaldır. Oysa insan oğlu , bunun adabını küçük yaştan öğrenmeye başlar. Önceleri , örf , adetlerin ve dinlerin sağlık ve temizlik emirlerinin yanında , hayvanın bilinç altında yerleştiğini ve avaranın kadınlarda daha önem arz etmesi, kenarda ve gözden uzak bir köşede , bu ihtiyacını gidermeye çalışmasının bir nedenidir. Koşar adımlarla dışarı çıkıp dışarı fırladı. Kucağındaki çocuk ile beraber karanlığa dalıp, kayıp oldu. Sol ayağındaki lastik terliğin tabanında, bir yankı başlamıştı. Koştukça , dengesini bozuyordu. Tüm gayretleyle düşmemeye çalışıyordu. Akan çayın yönünü gündüzdən ezber biliyordu. Aışe, göğsünde sıcak bir şeyin yürüdüğünü hissetti. Çocuk dayanamayıp altına bir az kaçırılmaya başlamıştı. Göğsüne sıklmaya başladı çocuğu.

- Dayan, yavrum dayan.

Çakıl taşların üstünden, yere düşmeden çayın kenarına vardığında, birkaç annenin çocuğuyla orada olduklarını gördü. Çocuklarda ishal başlamıştı. Tüm annelerin korkusu dizanteriye dönüşmesi idi. Yetişkinlerde görülse de, o kadar korku yaratmıyordu. Çünkü yetişkinler de bir dayanma gücü vardı. Amma, bebekler de, çocuklara bunu beklemek zordu. Beslenme yetersizliği, şu sıkıntısı. Oradaki insanların hayli yormuştu. Hele hele, yurdunu yuvasını bırakıp, güzel bir yaşam ortamından kopup buralarda, hiç beklemediği bir şartlar altında yaşamayı kabullenmek kolay

Başka seçenek yok , aynı çayın suyundan hem içiyorlar , hem de çanak çömleklerin ve de elbiselerini yıkıyorlardı. Havaların soğuk olmasına rağmen çocuklar annelerini suyun kenarına kadar takip edip, anneler bulaşık yıkarken çocuklar fırsat bulup çayın içine dalmaya koşuyordular. Giysileri ıslansa da, vücutları soğuk olsa bile yapacak fazla bir şey yok. Çocuk işte. Oynamak onların hakkı değil mi? Ama, bunun sonrası, anneler için endişe, korku ve hastalık anlamına geliyordu. Çünkü yeteri kadar erzak yoktu. Havanın rutubetli olmasından ötürü, yıkanan elbisenin de kuruması uzun zaman alıyordu. Soğuk, çocukların iliklerine, midelerine, bağırsaklarına kadar işliyordu. Kimisinde öksürük başlangıcı görülmeye başlıyordu, kimisinde de ishal.

Yaşlı teyzelerin geçmişe dayanarak edindikleri tecrübelerden, kuru çay yaprağı ishali olanlara tavsiye ediyorlardı. Yoğurdu da tavsiye edenler vardı. Ama bu dağlarda, şehirden kopmuş insanlar için erzak depolamak diye bir şey yok ki. Ne bulduysan günü birlik idare edeceksin. Bölgede dolaşan ve asayışı sağlayan jandarmalarında yapacak bir şeyleri yoktu. Anneler, ne kadar jandarma erlerine yakınsalar da nafile. Onlar, ancak üst amirlerine durumu iletmekten başka bir şey yapamıyorlardı. Zaman zaman annelerin gönüllerini almak için, amirlerine söylediklerini ve amirinde hemen kaymakamı aradığını, kaymakamda doktorun yola çıktığını söyleseler de, anne yüreği bu, laf dinlemez. Gözlerini dağların arasına, zirvesine dikip doktorun gelişini gözliyorlardı.

* * *

Hala umudu vardı. Korku tam anlamıyla içini sarmamıştı.

«Bir insanın günde altı kez büyük abdestini yapıp karnını boşaltırsa, endişe edilecek bir şey yok.» diyen bazı doktorların bu sözü beyninin bir köşesinde saklı duruyordu. Beş kez sınırlı zorlayan bir durum olduğunun farkındaydı.

- İpliğe iğneye döndün balam, çayın kenarında çocuğunun altını temizlerken tanımadığı bir annenin ağlayışını duydu.

Kendi midesinde de burulur ve sancılar vardı. Çocuğun durumu endişesi ona her şeyi unutturmuştu zaten. Kendini bile unutmuştu. Sancı ne kadar ağrılaşsa da, önemi yokti. Öncelikli çocuktu.

Ateşin etrafında halka şeklinde oturan erkeklerin arasında Ahmet ,in yüzü kor ateşin etkisinden kıpkırmızı kesilmişti. Etrafındakiler bir şeyler konuşup mırıldansalar bile, ara sıra gözleri kaçamakta olsa, Ahmet ,i seziyorlardı. Nemli ayakbasmısı o kadar ateşe

yaklaşmıştı ki, gön ve deri kokusu oturanları rahatsız etmeye başlamıştı.

- Dikkat et ayakların yanacak. Yanındakinin uyarmasına refleksi gösterip, hemen ayaklarını çekti. Gözleri uzun mesafeleri kateden ayakkabılarının her ikisinde de deri köseleden birkaç yerden ayrılmış ve ayakları da su içindeydi.

Yirmi üç gündən beri Kerkük ,ten yola çıkmışlardı. Güçleri yettiği kadar bazı hafif eşyalarını alıp çıkmışlardı. Uçaklarının saldınsına dayanamayıp, ömür boyu topladığı parayla Aışe , ye birkaç parça altın almıştı. Havanın rutubetli olmasından dolayı, yıkanan elbisenin de kuruması uzun zaman alıyordu. Soğuk, çocukların iliklerine, midelerine, bağırsaklarına kadar işliyordu. Kimisinde öksürük başlangıcı görülmeye başlıyordu, kimisinde de ishal.

Yaşlı teyzelerin geçmişe dayanarak edindikleri tecrübelerden, kuru çay yaprağı ishali olanlara tavsiye ediyorlardı. Yoğurdu da tavsiye edenler vardı. Ama bu dağlarda, şehirden kopmuş insanlar için erzak depolamak diye bir şey yok ki. Ne bulduysan günü birlik idare edeceksin. Bölgede dolaşan ve asayışı sağlayan jandarmalarında yapacak bir şeyleri yoktu. Anneler, ne kadar jandarma erlerine yakınsalar da nafile. Onlar, ancak üst amirlerine durumu iletmekten başka bir şey yapamıyorlardı. Zaman zaman annelerin gönüllerini almak için, amirlerine söylediklerini ve amirinde hemen kaymakamı aradığını, kaymakamda doktorun yola çıktığını söyleseler de, anne yüreği bu, laf dinlemez. Gözlerini dağların arasına, zirvesine dikip doktorun gelişini gözliyorlardı.

Hala umudu vardı. Korku tam anlamıyla içini sarmamıştı.

«Bir insanın günde altı kez büyük abdestini yapıp karnını boşaltırsa, endişe edilecek bir şey yok.» diyen bazı doktorların bu sözü beyninin bir köşesinde saklı duruyordu. Beş kez sınırlı zorlayan bir durum olduğunun farkındaydı.

- İpliğe iğneye döndün balam, çayın kenarında çocuğunun altını temizlerken tanımadığı bir annenin ağlayışını duydu.

Kendi midesinde de burulur ve sancılar vardı. Çocuğun durumu endişesi ona her şeyi unutturmuştu zaten. Kendini bile unutmuştu. Sancı ne kadar ağrılaşsa da, önemi yokti. Öncelikli çocuktu.

Ateşin etrafında halka şeklinde oturan erkeklerin arasında Ahmet ,in yüzü kor ateşin etkisinden kıpkırmızı kesilmişti. Etrafındakiler bir şeyler konuşup mırıldansalar bile, ara sıra gözleri kaçamakta olsa, Ahmet ,i seziyorlardı. Nemli ayakbasmısı o kadar ateşe

Milla Nesreddin Nükteleri

(Molla Nasreddin Fikraları)

Gazanfar Paşayiv

1. Eql Basında Olan Hiç Evleni?
Birgün Milla diyer:
- Oglumu evlendirirem. Kim bili(tr) yarin n ,olu1. Ölümlü itimli dünyadi
Arxadaslari:
- Milla, ogluv hele usaxti.
Qoy birez beyyük2 olsun eyyini kötünü seçsin, eqil basına gelsin, di-yeller3.
Milla da diyer:
-Hüsün4. Annamadigiviz5 ise burun sox-mayine. Eql basında olan hiç evleni?7
2. Bahara Bir Söz Diyen Yox
Birgün Milla ,nin dostlarinnan biri
-Insannari annamiram.
Savux8 olanda qıstan, sicax olanda, yazdan sikâr9 edeller, diyer.
Milla da hemen cugabin10 veri(tr):
-Qardasim, amma bahara bir söz diyen yox.
3. Sen Birez Uzebilisen11
Birgün Milla ,nin her iki arvadi yanına gelip si-xistirirlar:
- Naxsimizi12 daha çox sevesen?
Milla müskül veziyette qali(tr), ne cugab versin, liç biri darılmasin. İkivizi de sevirəm, diyerse de, onlari memnun edebilmez.
Küçük arvad sorar:
-Eyyidi Milla, eger suda qayixtan gezerken, qayig devrilse, suya düşseg, naxsimizi daha evvel xilas edesen?
Milla, düşünü dasmi, döner eski arvadına diyer:
- Xatun, me ,yen13sen birez uzebilisen, öz özüv xilas edebilisen!
4. Baskinan Havuza
Birgün Milla ,nin arvadının gevli14 üçküntür15 asi ister. Diyer:
- Milla, men aspap16 yexirem17. Get hazardan uçkundur al. Milla diyer:
- Zalim qizi zalim, men ne bilim üçküntür ne-cedi? Arvad diyer:
1. ne olur 2. büyük 3. derler 4. susun 5. anlamadiginiz 6. sokmayin 7. evlenir mi? 8. soguk 9. sikâyet 10. cevabin(i) 11. yüzebilirsin 12. hangimizi 13 galiba 14. gönlü 15. kirmizi pancar 16. çamasir 17. yikiyorum
-Altan qirmizidi, yuxarıdan yesildi. Milla geli bazara. Baxar bir seyyid, aynen arvadının de-degi kimin, asagidan qirmizi/ yuxarıdan yesil giribi. Diyer:
-Valla(h) arvadim seni istiri. Seyyidi getiri eve. Diyer:

-Arvad, istedigivi2 getirdim. Arvat ta otiturb hamamligta aspap yexiri. diyer:
- Baskinan3 havuza. Milla da seyyidin ki aya-ginnan qaldirmagiydan bazar özün havuza. Seyyid baslar havar4 basmaga, arvad çixar, baxar baba bu ne isti. Diyer:
- Milla, men sene dedim seyyid geti(tr), yoxsa üçküntür?
5. Bu Bili(tr) Men Ha Zaman Birgün Milla ,nin arvadi diyer:
- Milla, ekmek yapiram odunumuz yoxtu: Bil-mirem n ,edeğin.. Milla da çixar tut6 agacına. Altan kesiri özünü baltaydan, yuxarıda da oturub. Ordan bir dene geçiri. Diyer:
- Milla, axin7 sen de düşesen. Milla diyer:
- Sen get öz yoluva8. Eqliv yatmiyan ise qa-risma. Adam gider. Milla agacin dalini kestigiyyden zirpildar asagiya. Dal bir terefe özü bir terefe düşer:
- Vay, diyer, bu bili(tr) men ha? zaman öllem10.
Qaç qaç olasi adamin yanına. Diyer:
-Madam bildiv11 men düşerem, bilisin de men ha zaman öllem. adam diyer:
- Ey, babam iste me ,lim12 bir seydi bu. Sen alt tan kesisen, üzlerinde de oturupsan, iste düşesen. Milla diyer:
Olmaq, sen bilisen men ha zaman öllem.
Adam diyer:
-Essegiv13 ha zaman üç defe anqırirs14 o zaman ölisen.
Gel zaman, get zaman.. Bir gün Milla essege bugda15 yüklüyüb degirmanı gediri. Esseg bir an-qiri, Milla diyer:
-Valla qıçım16 öldü. İkinci anqıranda. Milla diyer:
- Köbekten gettim. Üçüncüde özün salar yere, diyer:
- Men bittim. Ordan bir qurt geli, essegi par çalar. Milla diyer:
-Hey gavvadin qurtu, Milla ,nin cani sag olsaydi, sen de onun essegini bele yebilirdiv:17
Qurt Milla ,nin sesini esidince, qaçar. Milla:
-Qaçma, parçala özünü. Meni bugüne qo-yanda, o bilmirdi aqibeti bele olu?
6. Demediv Qapiya Meqeyet Ol?
Birgün Milla evdeydi. Arvadi diyer:
- Gedirem babamgile,

qapiya meqeyet18 ol.
Milla bekler, axsam olu(tr), arvad gelmiri.
Qaxar qapini arxasına ali(tr), gider arvadının en-sesiyece. Arvadi Milla ,ni görünce diyer:
- N ,oldu, hara gelipsen, qapi çignivde:19 Milla diyer:
- Demediv20 qapiya meqeyet ol?
7. Dogmaga Razisiz. Ölmege Razi Degisiz?
Milla birgün rezil2! qonsularinnan bir qazan ali(tr). Sora içine küçük bir qazan da çqoyar, apari veri qonsusuna. Qonsulari diyer: «Bu nedi?» Milla diyer: «Iste qazanivsiz dogdu.» Bir sey demezler, sevine sevine alillar qazanlari. Bir müddet geçer, Milla bir de bir qazan ister. Bu sefer beyyük bir qazan ister. Qazani alan Milla, bir daha geri vermez. Aradan bir ay, ki ay, üç ay geçer. Birgün qonsu geli qazani ister. Milla diyer: «Ne qazani?» Qonsu diyer: «Sene verdigimiz qazani.» Milla diyer: «Qazamviz öldü.» Qonsu diyer: «Milla, qazan nece ölü? Sen bize mezzeq22 edisen?» Milla diyer: «Be qazan dogar olu, ölünce olmaz? Dog-maga razisiz. Ölmege razi döğüsüz?»23
8. Bir Kisinin Sözü Bir Olu(tr)
Birgün Milla ,dan sorallar:
- Milla, nece yasindasan? Milla:
- Qırx24. diyer. Aradan bir nece il25 geçer.
Milla ,dan bir daha yasini sorallar. Milla, gene yasinin qırx oldugunu diyer.
Bu sefer dayanamazlar:
1. giymis 2. istedigini 3. bas, bastir 4. nâra 5. ölürüm 6. dut 7. sonu 8. yoluna 9. he 10. ölürüm 11. bildin 12. malum 13. esegin 14. anırirs 15. bugday 16. ayagim 17. yiyebilir miydin 18. mukayyed 19. omuzunda 20. demedinmi 21. cimri 22. alay 23. degilsiniz 24. kirk 25. kaç yıl
-Bu nece olu Milla? Aradan iller geçti, gene de qırx diyisen?1
Milla da:
- Er kisinin sözü bir olu, diyer.
9. Eseleme, Qoxsu Çixar
Birgün Milla ,nm parasi yoxtu. Geli(tr) arvadına diyer:
- Bir çinni2 yogurd ele apirim bazarda satim. Arvad diyer:
-Milla, süt azdi(tr). Bir çinni yogurd nanca olsun? Milla diyer:
-Altına zibil3 qoy. Bes

üzerin bir parça yo-gurd ele. Arvadi diyer:
- Milla, bu hiç olan isti?4
Milla:
-Arvad, sen elivin xemiriyle5 kişi isine qa-risma. Men billem ne edirem, diyer. Sebbeh Milla çinnini ali eline, oturu bazarda. O geli, diyer Milla bu nedi? Bu geli diyer Milla bu nedi? Milla diyer:
- Görmüsüz yogurttu satiram özün.
Bir dene ister elin vursun. Milla diyer:
-Eseleme qohsu çixar.. Adaman namaz.6 Bu çinni yogurdu ali apari eve. Arvadi ister bosaltsin.
Baxar alti hamsi zibil çixti. Diyer:
- Sen ne alipsan? Para xasara getti. Get paravi al Milla ,dan.
Bu da geli Milla ,nin evine. Diyer:
- Milla parami ver. Diyer:
- Ne parasi. Diyer:
- Sen mene ne veripsen, hamsi zibil çixti. Milla diyer:
- Seniv eqliv var; be men sene demedim ese leme, qoxsu çixar?
10. Essegin anqirmagina Inanisan
Birgün Milla ,mn qonsusu geli diyer:
- Milla, o essegi ver aparag degirmanı. Milla diyer:
-Esseg yoxtu evde. Bu sirada esseg anqın7.
Qonsu diyer:
- Milla, be bu esseg degi, nedi evde?8 Milla da diyer:
-Sen benim kimin bir ixtiyara, seqqeli ba-ya9 inanmisan, bir essegin anqirmagina inansan?
11. Et Ne Oldu
Milla ise getmezden evvel üç hoqqa10 et ahh, axsama yemeg bisirmegçin11 arvadına veri. Qon-sular Milla gelmezden evvel eti bisirib yerler.
Axsam üstü arvad Milla ,nin öğüne bamya asi qoyar. Milla diyer:
-Arvad, eti bisirmege vaxüv olmadı.12 Arvad diyer:
- Üzüm qere Milla, eti pisik yedi. Milla hid-detleni, diyer:
-Evi xarab arvad, üç hoqqa eti pisik nece yedi. Qaxar pisigi tutar, terezide çeker. Baxar üç hoqqađi. Milla diyer:
- Insaftsiz arvad, eger bu etiyse be pisik hani; yox eger bu pisikse be et ham?
12. Qizim Hamiledi(tr)
Birgün Milla ,nm qizına dilekçilige13 geliller. Ögceden14 bir inekleri

variyydi. Inegin qarni var15 diye bazarda satanda tez aldilar. Çünkü inegin qarni variyydi, ye ,ni qarnında balasi variyydi.
Qizinin dilekçiligine gelenlere Milla: «Qizimin qarnında balasi var» diyer.
Olar da çixallar yaziya, evlerine gideller. Sora arvadi Milla ,ndan de ,ve eder. Milla da diyer:
- Men ne bilim. Inegin qarni var, dedim, tez al dilar, dedim beke16 bunu da tez alillar17.
13. Onbir Taviga Bir Xoruz
Birgün Milla arxadaslariyla hamama gider.
Arxadaslarinnan her birisi, cebine birer yimirta qoyar. Bular18 arayerlerinde19 diyeller bir oyun edegin, hamam paralarini Milla versin. Diyeler:
-Milla, merc edegin20, her kim yimirta do-garsa para vermesin, her kim yimirta dogmazsa o hamam parasin versin.
Onbir arxadası da yimirtalan gösteriller Milla ,ya. Milla da veziyeti gör-rünce baslar xoruz kimin bayanmaga21. Diyeler: «J *
- Bu nedi, Milla? milla diyer:
- Be istemez onbir tavigin bir xoruzu olsun?
1. diyorsun 2. çini kâse 3. çöp 4. olacaq ismi 5. elinin hamuru ile 6. anlamaz 7. anınır 8. Peki, bu esek degil de, nedir evde? 9. sakali beyaza 10. okka II. pisirmek için 12. Vaktin olmadı mi? 13. evlenmek için kizi istemege 14. önceden 15. gebedir, hamiledir 16. belki 17. alirlar 18. bunlar 19. kendi aralarında 20. bahse girelim 21. ötmege
14. Sesi Yarin Çixar
15. Allah Misafiri
Bir gece Milla oglyudan evine giderken, xer- Birgün adamm biri Milla ,nin qapisini çalar.
Adam:
- Men Allah ,in misafiriyam, diyince, Milla:
- Yavlis6 gelibsen oglum. O ,nun evi bu degil(l), odu7 diyer. Adami apari cemi ,in öğüne8 qoyar. xizlerin1 bir tükânin qifilini2 xir xir buxçuydan3? Milla qapini açınca, adamin ne istedigini sorar, kestiglerini göreller3. Oglu sorar:
- Baba, bular ne yapillar? Milla:
- Kemanca çalillar5, diyer. Oglu:
- Ama baba hiç sesi çixmirmı, diyince, Milla:
- Oglum, bunun sesi yarin çixar, diyer.

Matal lar

(Masallar)

Derleyen: Mehtap Dilek

1. Arzi Qember Matah (Arzu Kamber Masalı) (Ata Terzibası, Arzi Kamber Matalı-Kerkük Varyantı, İstanbul-1971) Harttan hurttan, semasi1 qarpiz qabigi, düğmesi turptan. Aman zaman içinde, qerbil2 saman içinde, qeve berberlig eder, eski hamam içinde.. Varyidi yoxiydi, ki3 qardas varyidi. Bu ki qar-dasm arvatlari ki canniydi4. Bir gece yigismistilar bir evde oturmustular.. Dedi «qardas bir sert ede-gin: Ki qardasix vesyet5 olsun sene, «dedi ki» hax-simizin oglu oldu, haxsimizin qiz oldu, bir-birine besik kesme6 adaxli olsun.» Dedi «eyyidi, qeydi yoxtu7?» Dedi «Sert?» Dedi «Sert..» Ay aydan, gün günnen, doqquz gün, doqquz se>et sora birinki dogdu bir oqlan, birinki dogdu bir qiz. Oqlamn adini qoydular Qember, qizm adini qoydular Arzi. Bular bir zaman hette8 bey-yük oldular, bir doqquz yasina girdiler. Qember>in hem nenesi9 öldü, hem babasi. Emmisi neynedi? Dedi «Valla bu benim qardasimin ogludu; hem babasi vesyet etti bunu getirim evime.» Getirdi evlaine, evinde besledi. Oqlann qizin elini tuttu, apardi camiya, getri milla10 yanina, salam verdi. Dedi «bunun birsi menimdi, birsi qardasimindi. Ge-tirmisem bulari qoyuram camiya, oxut bulari.» Dedi «bas üstüne..» Bir ün, ki il, üç il.. Bir gün dedi «men bulardan bir sey annamiram12, emmi», dedi «bir gedim mil-ladan sorum, bular hara yetisipler? Oxumada hiç bir sadalari yoxtu.» Geldi girdi milla yanina, salam verdi oturdu. Dedi «milla, Arzi>ydan Qember ne-cedi? Oxumaxta hara yetisipler?» Dedi «valla oqlum seniv13 parav14 mene haramdi15». Dedi «oqlum bular hiç oxumullar. Oturuplar birbirlerine he me>suqalig ediller. Dedi «ne çara?» Dedi «çarasi budu, sen çixart bulari apar. Oxumazlar. Bular oxuyan olmaz. Birbirlerine asiqtılar..»

Dedi «Qember, Arzi! qaxin, sanduqlarvız16, döseklervız17 qaldirin gidex eve.» Qember>e dedi «qax sen get bu quzu balalarini apar otlat.» Arzi>ya da dedi «qax nenevden18 isle..» Qiz, neneden isler; Qember de sebehten quzu balalarim apari gider.. Arzi, dellii19 olup, sebbehten Qember>i gör-miyip. Qember gedip çöle. Nene dedi «Arzi su qal-miyip. Arzi dedi «nene tulugu20 ver gedim dol-durum..» Nenesi dedi «saçi kesilmis! gedisen, nece hazirsan su getirmege.. Suyu gec getirsev, valla, vay halivadi21 öldürrem22 seni..» Dedi «yox valla nene, bunca and, bunca yemind23 tez gellem.» Amma qizin da nisanligi oqlanın bilezigi qizin elindeydi. Getri qiz baxti, Qember çölde bele olup, kibrit olup Arzi>yçin.. Baxh dagdan eniri24 bulaga dedi: 1. yelegi 2. kalbur 3. iki 4. iki canli idi, hamile idi 5. vaziyet 6. besik kertme 7. zarari yoxtur 8. hatta 9. anasi 10. molla, cami hocasi 11. yıl 12. anlamıyorum 13. senin 14. paran 15. haramdir 16. sandiklarinizi 17. döseklarinizi, minderlerinizi 18. ananla 19. deli 20. tulumu 21. halinedir 22. öldürürüm 23. bu kadar yemin olsun 24. iniyor Arzi>m endi bulaga Sesi geldi qulaga Arzi>ya peskes olsun Sirvan, Tebriz, Maraga Qiz, liiç eugabin1 vermedi. Endi asagiya, yetisti suyun basina, tulugunu doldurdu. El üzünü pek2 yexedi. Baxn Qember qaçin, gelsin yetissin özüne. Telesükliginen3 qiz, hemen tulugu atti çig-nine4, bilezik yadinnan çixti, qaldi yerinde. Qiz getti eve. Nene tuttu qizi onca çaldi, dedi «Qehpe, gettiv Qember>i gördüv, gec geldiv.» «Dedi «Viy nene bunca and, bunca yemind, delestigimnen5 o da6 bilezik elimde yoxtu, bilezigi su basinda qoy-dum.» Dedi «Qasdan qoyduv bilezigi su basinda, bir de gidesen Qember>i göresen! Valla saçi ke-silmis, get bilegi getirginen7, valla indi seni öl-dürrem..8» Getti qiz. Qiz baxti Qember kepenek girip quzu yayin. Dedi: Çomagi9 atipsan Ne qavgiya10 batipsan

Seniv kimin xas Qember Kepenekte yalipsan Aldi Qember: Çomagimi atmisam Men qavgaya batmisam Hapsi seniv derdivnen11 Kepenekte yatmisam Aldi qiz: Tulugumu doldurdum Dolu diyin qaldirdim Dinim imanım Qember Bilezigim çaldirdim Aldi Qember: He gülseni gülseni Güller yere döseni Bilezigiv üstünde Ne varyidi nisani? Aldi qiz: He gülseni gülseni Güller yere döseni Bilezigim üstünde Arzi Qember nisani Aldi Qember: Bu sular ulug ulug13 Qizlar dolduru tulug Bilezigim tapani Ne verisen mustulug Aldi qiz: Bu sular ulug ulug Qizlar dolduru tulug Bilezigim tapani Sirin canim mustulug -Aldi qiz: Kepenekte yatan oqlan Gem yüküne batan oqlan Sennen sual edirem Bilezik tapan oqlan Aldi Qember: Kepenekte yatmisam Gem yüküne batmamisam Kitap12 geti el basim Bilezik tapmamisam Oqlan tuttu qizi bele sixti qucagina.. Öptü.. Qoxladı. Bilezigi taxti qoluna, dedi yeri14 get eve, nenev seni vurmasin. Geldi.. Nene, bu qizi bele çaldi, etti les. Dedi «Qehpe gettiv qasdan bilezigi sular basinda qoyduv, gettiv bir de Qember>i gö-resen!» Axsam oldu, kissi15 geldi. Dedi «Men hiç edebilme bu qizivdan her deqqe16 bir mahana17 ediri, Qember yanma qaçiri.» Dedi «Çara?» Dedi «men bugün sütümnen sagaram, bir tespi18 de-leme19 ederem, qoyaram Qember yesin baci qardas olsunlar.» Qaxti ki emceginen20 bir qab süt sagdi, qizdirdi, deleme etti. Qoydu test21 altina.. Qember, günorta geldi. Dedi «Em-arvadi ne var yim?» Dedi «Em-arvadi qurbamv olsun, o du test altinda se-nivçi bir qab deleme doydurmusam22.» Qember>in bele kefi23 geldi, dedi «Valla emmim arvadi bugün 1. cevabini 2. pak, temiz 3. telasından 4. omuzuna 5. telasından 6. bak iste, bak da 7. getir 8. öldürürüm 9. çomagam 10. kaygiya, düşünceye 11. hepsi senin derdinden 12. Kiir>an-i kerim

13. ilik 14. yürü 15. kisisi, kocasi 16. dakika 17. bahane 18. tepsi 19. yagi alinmis çiğ süttün yapılan peynir, sütkesmiei 20. iki memesinden 21. legen 22. dondurmusum 23. keyfi mene diyiri em-arvadi qurbaniv ossun, eleyse qizmi mene verecexti!» Qiz atas düstü canina, döndü bu me>nini1 dedi Hey hapiti hapiti Qoyun quzu yapiti Qember deleme yeme Nenem sütün qatipti Döndü aqlan, deleme yemedi. Qaxti dedi: Terecemiz2 dolu das Bir yastuga qoyag bas Bir neneden olmadig Nec>ollux baci qardas Elini silkti yemedi. Bir kelle sogan, bir ekmeq qoydu qoynuna, çixti getti. Dedi «Faydasi yoxtu.» Qaxti qizi bele çaldi, dilden damaxtan saldi. Dedi «Saçi buçu qehpe, her ne ettiv bunu da si-irden, me>niyden Qember>e aynattiv3. Ölsev qoy-mam Qember>e nesib4 olasan. Qember>i qapimda besliyim, seni özüne verrem?» Dedi «Qembere, gedisen bir quzu geri, evde keserix.» Qember de bir quzu getirdi, verdi em-arvadina. Qavirdi, bisirdi, Qember>in payina agu qatı, zehir. Qoydu test altina. Qember, yarin gün-orta oldu geldi. Dedi «Em-arvadi ne var yim?» Dedi «payiv bir köme qavirma qoymusam!» Qiz, oldu abdal. Dedi «Vay bu zehirdi; indi bu zehiri yer, ölü.» Oqlan dedi: Bu gece Çersembedi5 Gevlive6 düsen nedi? Ot yanar tütün çixmaz Qazanda bisen nedi? Qiz dedi: Eme Qember>im eme Nenem eqli keme Ögüvde quzu biryan Agu qatipti yeme Oqlan elini silkti, yemedi. Gene bir bas sogan, bir ekmeq qoydu qoynuna getti. Qonsularinda bir Tat var, qirx oglu var. Geldi bu qizi istedi babasinnan. Bu qizi qaxti emmi verdi Tat>in og-luna. Qember eve geldi, qiz aydirdi7. Dedi «Qem-ber!» Dedi «Ha?» Dedi «Xeberiv var?» Dedi «Nece?» Dedi «Meni babamnan Tat oqluyçu istediler, babam meni verdi Tat>in oqluna. Bir çar ele.» Dedi «Çarasi n>olsun, benim kimin bir kimsesiz n>ede-

billem?» «Dedi «Get Sah>a siket8 ele, bir tabir esker geti, meni qilinç zoru, herb zoru alginan9.» Bu da geldi dedi «Em-arvadi, benim teqetim qalmadı, burda oturmaga. Madam10 Arzi>ni verisiz xaxa, benimçi bir test dirnaqli-külçeu elegenin12, bas alir-maq gedirem.» Em-arvadi dedi «Basim üste.» He getsin boynumnan olsun. Aspabin13 yexedi, sey-meyin yigistirdi, oqlan qoydu getti. He burda, he orda, az getti, uz getti, yeristi14 Acem Sani ya-nina. Sah dedi «Ne istisen?» Dedi: Sah oglu Sahim zada Gelmisem sene dada Malim yoxtu alayim Xan Arzi>m getti yada Döndü Sah dedi: Durun durun göregin Asiq halin sorgam Çagirin xeznedari Asiqq mal veregin Aldi Qember: Asiq mali neyliri Dünye-dari15 neyliri Asiq dada gelipti Sermen imdad diliri Sah dedi «Çagirin bir manga16 esker verin, haxsi qizi istire top-topxana zoru alsinlar, ver-sinler eline.» Ordan bir vezir qahti dedi «Pa-disahim, sen bilisen bu sag asiqti?» Padişah dedi «Sag asikligi neden bilini?» Dedi «Baçqavin yeddi yemisini birbirine qatarsa sag asiqti!» Aldi Qember: Alma erük17 haluçaa18 Qavin qarpiz bu nece? Heyva19 yedim saraldim20 Nar gele me>dem21 aça Bir manga esker verdi, top-topxana, esker-lesker. Dedi «Gedin iste sag asiqligin ispat etti.» 1. maniyi 2. Kerkük>ün geleneksel evlerinde, oda duvarlarına yapılan göbme raf 3. anlattın 4. nasib, kismet 5. Çarsamba>dir b. gönlüne 7. hissettirdi, uyandırdı 8. sikayet 9. al, almaga çalis 10. madem 11. tirnakli-külçe, Kerkük>te bayram ve benzeri münasbetlerde veya yolculuga çikarken, yapılan sade, cevizli-sekerli veya hormali kurabiye. Sade olanina dirnaxli (tirnak nakisli olmasından dolayı), cevizli ve hormali olanina da külçe denilir. 12. eyle, yap 13. esvabin(i), elbisesini 14. yetisti, ulasti 15. dar-i dünya(yi), dünya evi(ni) 16. manga 17. erik (Kerkük>te kayisi demektir) 18. aliç 19. ayva 20. sarardim 21. midem(i)

Folklor

Dilek ve Temenni Sözleri

1. Allah ancamini xer etsin1
2. Allah beklesin, saxlasin
3. Allah beterini göstermesin
4. Allah beterinnen saxlasin
5. Allah birivizi bin etsin
6. Allah gevilve göre versin
7. Allah görünmiyen belelerden2 saxlasin
8. Allah göstermesin
9. Allah göz nefesten saxlasin
10. Allah halalinnan3 versin
11. Allah xerli etsin
12. Allah ihtac etmesin
17. Allah kimsenin agzinin dadini bozmasin
18. Allah kimseye el açtirmasin
19. Allah kimseye el açtirmasin.
20. Allah kimseye muhtaç etmesin
21. Allah pis nefesten saxlasin
22. Allah qap(i)lara

- baxtirmasin
23. Allah miraziv versin
24. Allah namarda muhtaç etmesin
25. Allah rahatlig versin
26. Allar razi olsun
27. Allah salamat etsin5
28. Allah seni basimizdan essük» etmesin
13. Allah imannan ayirmasin
29. Allah utantirmasin7
14. Allah isivi asand etsin
30. Allah versin
15. Allah isivi rast getirsin
31. Allah yardimci olsun
16. Allah kem gözden saxlasin
32. Babava yüz bin rehmət 1. bayi>eylesin 2. belalardan 3. helâlinden 4. muradin(i) 5. selamet versin 6. eksik 7.

- utandirmasin
33. Babav af olaydi
34. Baxtivy açilsin
35. Barini yesen1
36. Basiva dolanim
37. Basiva dönüm
38. Berxurdar olasan
39. Beyyük2 adam olasan
40. Boyuva dönüm
41. Boyuva qurban
42. Caniva saglig
43. Cennet mekân olasan
44. Cigeriv yanmasin3
45. Dusmaruva da nesib olmasin
46. Dirnagiva das degmesin
46. Dusmaniv kor olsun
47. Dünya durduxça durasan
48. Eliv derd görmesin
49. Eliv var olsun
50. El vurduguv torpag altun olsun i
51. Essük olmiyasan
52. Eviv avadan olsun
53. Evivden ev töresin
54. Fidav olum4

55. Gettigiv yerde utanmiyasan
56. Gözüv aydmolsun
57. Hece5 gidesen
58. Irag canivdan
59. Isiv asand olsun
60. Kisveve6 bereket
61. Kölev olum
62. Qadav alim
63. Qadav canima gelsin
64. Quwativ olsun7
65. Ogur olsun
66. Oguruv xerli olsun
67. Ölülerivize rehmet8
- 68.

- Ömrüve bereket
69. Ömrüve doyanan
70. Ömrüv uzun olsun
71. Sözüvü baldan kesim
72. Sözüvü sekerden kesim
73. Tutuguv altun olsun
74. Tutuguv torpag altun olsun
75. Yeddi oqlan babasi olasan
76. Yoluv açug olsun
1. yiyesin 2. büyük 3. cigerin yanmasin (yani evlad acisi görmeyesin) 4. sana feda olayim 5. Hacc>a 6. kesene 7. özellikle uzak. yoldan gelenlere, geçmiş olsun, gücün yerine gelsin, anlamında söylenir 8. ölülerinize rahmet

Tapmacalar

(Bilmeceler)

(Suphi Saatçi, Kerkük Çocuk Folkloru, İstanbul-1984, s.5795-)

1. Ag ilan1 agzin açar
10. Altı su
- Qere ilan vurur geçer (Igne-Iplik)
- Üstü atas (Nargile)
2. Ag odada san ilan (Lamba)
11. Altı tavan, üstü tavan İçinde bir qırmızı oqlan (Dil)
3. Axsam gelir sebbeh2 gider (Uyku)
12. Altun qantar
4. Axsam septim noxudu
- Et dartar
- Sebbeh qaxtun yoxudu (Yıldızlar)
- Elde yapilir
- Ete asilir (Küpe)
5. Aldım qere
- Qullandım qırmızı
13. As gördüm, as gördüm
- Atlim kül rengi (Kömür)
- Köptük qusan qus gördüm (Sabun)
6. Aldım noxut
14. Astı yola, qastı yola
- Çixti söğüt
- Ki4qardas düstü yola
- Yarpagi tut3
- Biri gider, biri geli(r)
- Ayaklar
- Bari armut (Pamuk)
15. Atasta biser

7. Alçag damda cin oynar (Elekte patlayan Ete asili(r) (Küpe) misir)
16. Atmaca hayvan kimin
8. Allah yapar yapisini Eccisi5sogan kimin (Ari)
- Demir açar qapisini (Karpuz)
17. Attım bayaz yummagi6
9. Altı deri üstü deri
- Tuttum qere yummagi (Gündüz ile gece)
- İçinde var bir avuç dari (İncir)
1. yılan 2. sabah 3. dut 4. iki 5. acisi 6. yumagi
18. Ayaglari su içer
33. Biri yer doymaz
- Üstünnen gelen geçer (Köprü)
- Biri oturur qaxmaz
- Biri gider gelmez (Soba, ates, 19,
- Azan oxur namaz qilmaz duman)
- Arvad alır nikâh qiyamaz (Horoz)
34. Bir qizim var
- Bir gözü var (Igne)
20. Babadan eziz
- Neneden eziz
35. Bir köktü onki° dali var
- Baltadan agir
- Her dali içinde ottuz yarpagi var
- Baldan sirin
- Her yarpagi içinde bes gülü var
- Elde tutulmaz
- Üçü kölgede kissi10güneste
- Bazarda satilmaz

- (Uyku)
- (Yıl, oniki ay, otuz gün, bes vakit 21
- Baglasav1 gider namaz)
- Açsav durar2 (Ayakkabi) 36.
- Bir qurru qafa
- Attım rafa
22. Baxçada yesil
- Yemeg dali
- Bazarda qere
- Meymun suratli (Hindistan cevizi)
- Evde qırmızı (Çay)
37. Bir qutum var alamat11
23. Balacig
- İçi yanar qiyamat12
- Basında var tablacig (Çivi)
- Yas yurdum qurruçixti
- Mehemmed>e sala vat (Tandır)
24. Baldan tatli
- Zehirden ecci (Dil)
38. Bir quyyum13 var
- İçinde ki türlü suyum var (Yumurta)
25. Bas asagi etsem dolar
- Bas yuxari etsem bosalir (Börk)
39. Bir kümbet yaptım qenvislen14
- Men te>eccüb qaldım bu isten
26. Basi benzer erüge3
- Yapani gâvur ustasi
- Girer çixar dellüge4 (Kasik)
- Üstünde kerkülük15yuvaz

1. Tapmacam tapmiyani
27. Bayaz ekin, qere toxum
- Düssün yeddi ilin xestesi (Hasir sepet)
- El eker, dil biçer (Yazi)
40. Bir memleketle ne un dartili16
28. Bayaz qizi barmagladım (Yogurt)
- Ne de ölü ölü17 (Bu bilmecenin cevabi içindedir.
29. Bellüh bellüh5 baxaram
- Elbette ne un
- Tifrekerlem6 soxarım (Igne-Tire)
- ögütülür, ne de ölü bir daha ölü)
30. Bes qardas
41. Bir simlide18 ki tavug
- Arxalannda birer das (Eldeki bes parmak)
- Biri sicag biri savug (Gök yüzü, güneşve ay)
31. Beste toglu7
- Onda quüzii
42. Bir varmis, bir yoxmus
- Girmide8 aslan
- Allah>in günü daridan çoxmus (Jünler)
- Ottuzda qaplan (İnsan)
43. Bisirirseviqas olu(r)
32. Bülbülün basini kes
- Bisirmezsev20qus olu (Yumurta)
- Adaminbasinaqoy (Badem)
1. baglasan 2. açsan durur 3. erige, yani kaysiya 4. delige 5. Gözlerini fazla açarak bakmak

- için kullanilir. 6. tükürüklerim 7. erkek kuzu 8.
- yirmide 9. oniki 10. ikisi 11. alâmet 12. kiyamet «13. kuyum
14. kamistan 15. keklük 16. ögütülür 17. ölü 18. sinide, tepside 19. pisirirsen
20. pis irmezsen
44. Bizbizidiydig
- Otuziki qiziydig
- Ezildig büzüldüg
- Bir taxtaya düzüldüg1 (Disler)
45. Bu qel>e2 burcu bedendi
- Yesil ektim qırmızı çixti
- Tap bu nedendi? (Kına)
46. Buradan bir qarinça geçti
- Deve balasinnan beyüktü3
- (Bu bilmecenin cevabi kendi içindedir. Yani deve tabii ki kendi yavrusundan daha büyüktür) (Simsek)
- (İnsan, at ve nal) (Horoz)
47. Burda vurdum qilind
- Halep>te çixti üçü4
48. Can can üstünde
- Can da demir üstünde
49. Çagirdim betten
- Ses verdi ketten
- Dimdig5 dümükten6
- Seqqeli etten
50. Çarsisi çox, bazari yox
- Gideni çox, geleni yox (Mezarlik)
51. Çem agacin oyallar
- Içine tin tin qoyallar
- Aglama tin tinim aglama
- Sora qulagiv burallar7 (Keman)
52. Çox disı var dislemez
- Hiç kimseni incitmez
- Ellerden hiç düsmez (Tarak)
53. Dagda dileyman (Yılan)
- Suda Sileyman (Balık)
- Obada Osman (Horoz)
- Yatar gevser (Koyun)
- Duzsiiz8 biser (Sü t)
- Agaçta gülsüz (İncir)
- Kur>an>da mimsiz (İnna a>tayna süresi)

Moğol Döneminde Türkmenler

Nurettin Beyatlı

Gerçek Moğollar, Mançolya adı ile billinen tepede büyümleridir. sınırları ise Kuzeyde Cobi çölü, güneyde Sibiryaya, batıda Menşurye ve doğuda Nay ve Hincan dağları arasında olan Türkistan, dir. Ayrıca Çin'deki Tohum bucağının Tambat bölgesini konut bilen Mağolilerin bir Türk sınıfı olduğu söyleniyor. Moğol ismi ise Müslümanlar tarafından Çin ile Menşurye arasında ve Sibiryaya güneyde yaşayan Bedevi uluslara verilmiştir. Şimdi Mançolya cumhuriyeti olarak bilinen ve batudan Tay dağları ile doğudan Hincan dağları arasında olan doğu Türkistan'a kadar uzanır. Ayrıca Moğol ismi H. 4'ncü yıldan beri bilinmektedir. Moğolların

arasında dünyaya gelip ünlü olan komutanlarından Cengiz Han vardır. Hülagü'nün kendi döneminde İsmail topluluğu yok ettikten sonra Bağdat'taki hilafeti ortada kaldırmak ikinci amacı idi. Çünkü Mutassam yönetimindeki Abbasi hilafeti Hülagü seferinden önce zayıflamıştır. Moğol ordusunun gelişini önceden bilen Mutassam, durumu önleyerek adım atmadı. Ayrıca Mutassam döneminde Bağdat'ı işgal etmek isteyen Moğol ordusu ile halife ordusu arasında bir kaç defa çatışma çıktı. Ama işgal'i H. 656 yılına kadar başarmadılar.

Moğol işgalin ilk Aşamalar'nda M.1219 yılında Cengizhan İsmail dünyasını

Gerçek Huvar İzim devletin işgal etti. Bu da Mezopotamya ve Afganistan ile İran bölgelerinin .oğunu kapsamakta idi. Ayrıca M. 1258 yılında torunu Hülagü' Abbasiler uzanan Moğol imparatorluğu Irak vevresinde olan bölgeleri özellikle Abbasilerin kalesi olan Huvarl'zim devletini tehdit ediyordu. Ayrıca M. 1258 yılında yani Bağdat işgali sıralarında Abbasi halifesi askeri ve siyasi yönlere Moğollara karşı pek iyi sayılmazdı. Çünkü Çin, Türkistan, Hindistan'ın bir bölümü, İran, küçük Asya ve Rusya'ya kadar uzanan bu büyük imparatorluk sahibi Moğolların mal, silah ve güçlü bir orduları vardır. Hilafet devletin sınırları ise

M.1257-1242 Abbasi halife Mutasaam döneminde Tikrit'ten Fav'a Hozistan'ı Kapsayan Halvan'dan Ana'ya kadar uzanır. Ayrıca Moğol işgali döneminde en Güçlü İslam devleti, Selçuklu devletin kalıntıları üzerinde büyüyen Huvarzım Devleti idi ki sonunda şekilde de Mezopotamya ve İran'ın birleştirmesini Başarmışlardır. Şehzadesi Alaattin Mehmet olan bu devlet büyük mal, askeri araç ve gereçlere sahip idi. M.1219-1199 yılında Mezopotamya ve Horasan kallarını yok edip Bağdat'a saldırmak istemişler, M.1216 yılında kuvvetlerin toplayıp Irak'a doğru

yönlennmişlerdir. Ama karlı bir fırtınanın kopması nedeni ile güçlü ordusuna reğmen geri dönmek zorunda kalmışlardır. M.1219 yılında devletin orada veda etmiştir. M.1221 yılında Moğolların Azerbaycan'daki Mirağa üslerinden Erbil'e doğru ilerleme haberleri Bağdat halkını rahatsız eden bu haber halife Nasır İdinillah'ıda yıprattı. Musul ve Erbil sahiplerine yazı yazan halife Nasır İdinillah Dukuk'ta toplantı yaptı. Erbil sahibi de Musul Sahibi olan Bedreddin Lüülü'nün yardım istemişti. Ama askerleri az olduğundan dolayı bir şey yapamadılar. On yıldan sonra M. 1231 yılında Moğollar

Xoyratlar

Hüseyn Sadık

(Ata Terzibası, Kerkük Hoyratları ve Manileri, İstanbul-1975, s.-295 410)

1. Agasızlar
Kimsesiz agasızlar
Devran tersine dondu
Sah geda aga sizlar
2. Aga siz
Xizmetkâr biz aga siz
Ölürse qullar ölsün
Qul qalmasın agasız
3. Agir agir ^
Adım at agir agir
Besteyden1 gece
bitmez
İgid ol xoyrat2 çagir
4. Agi sen
Qereni sen agi sen
İnceltiv qilce qoyduv
Menim kimin daği sen
5. Ag sadeler
Ag sedef ag sadeler
Miskinin göz yaslari
Mermere axsa deler
6. Al çax felek
Silahiv4 al çax felek
Namarda meydan verdi
Namarttan alçax felek
7.
Al dudagi
Öp qoxla al dudagi
Yar menim qanim
içips
Oluptu6 al dudagi
8.
Al inceden
Gir sallan al inceden
Nece can telef oldu
Bu faqtan7 alinca denb
9.
Alma yani
Al olu alma yani
Nece qebre cjoyallar
Muradin almayani
10.
Al mennen

Yesil sermen al mennen
Sinem attarq tukâni
Ne istersev10 al mennen
11.
Arxa çimen
Gög çimen ara çimen
Zülfüv üze düşende
Olaydim araci men
12.
Arxa baglar
Su geli arxa baglar
Bülbüle miras kahb
Arxa ba arxa baglar
1. beste ile, türkü ile
2. hoyrat, uzunhava
3. incelttin kil kadar koydu 4. silahin(i) 5. içmiş 6. olmustur 7. kapan, tuzak 8. tahlil danesi 9. aktar 10. istersen
13. Asma felek
Didem yasina felek
Aqibet qus qonduru
Qebrim dasina felek
14. Avadan olu(r)
Bulut havadan olu
O yar bize gelende
Emiz1 avadan olu
15. Av qatmara2
Boyattiv3 av qatmani
Agzimda dil yoxuydu
Sen ettiv avqat4 meni
16. Aylar mene
Il olub aylar mene
Men lebiv susuzuyam
Neynesin çaylar mene
17. Ayri mene
Doldur ver ayri mene
Men aglaram dost aglar
Geldix yol ayrimina
18. Baga duvar
Çekiqler baga duvar
Bag var bir güle hasret

Onun da bag adi var
19. Bag alması :
Yesilidi bag alması
Yaraladiv vur öldür
Çetindi sagalması
20. Bagda dara
Aç zülfüv bagda dara
Bülbülü gülden ötrü
Çekiqler bagda dara
21. Bagdad ara
Sam Haleb Bagdad ara
Bülbülü bir gülyiçin
Astilar bagda dara
22. Bagisen5
Bagvanisen6 bagisen
Uçurttu v bülbülleri
Veran ettiv bagi sen
23. Bag isler
Bagda bagvan bag isler
Boynum cellat elinde
Ne keser ne bagislar
24. Baltasina
Gün vurub baltasina
Inci dis qaytan dudag
Batiptibal tasina
25. Batar gün
Axsam olu batar gün
Dost aglar düşman güler
Olmaz burman7 betergün
26. Bekâsam8
Saqi doldur ve kasam
Serme ayrı-düseni
Onda bildim bekâsam
27. Bele9 baglar
Dost basin bele baglar
Bülbül aglar gül açmaz
Verandi10 bele baglar
Can çixma dost gelince
Görex ne diyer aglar
Kül torpax onun basina
Bed-asila bel baglar
Gel çek bu ayriligi
Gör nece üreg daglar

28. Bina baglar
Bendeler11 bina baglar
Bu davran bele getsi
Dert mende bine baglar
29. Binadami2
Bende yapar bina dam
Felek yıxan evleri
Yapabilmez bin adam
30. Bir ay var
Bir yulduz var bir ay var
Her gün gördüğüm yari
Görmemişem bir ay var
31. Bir biryân
Kebab bagrim bir biryân
Mennen geçen günleri
Sal yadiva bir bir yan
1. evimiz 2. katmayi
3. boyadin 4. avukat 5. bagisin 6. bagvanisin
7. bundan 8. bikesim 9. böyle 10. virandır 11. bennalar, yapı ustaları
12. ev
32. Bir bir yaz
Bir bir bahar bir bir yaz
Basivdan geçenleri
Sal yadiva bir bir yaz
33. Bir damara
Çal1 nister bir damara
Meni zülfüv calipti2
Çaldirma bir de mara^
Men seni çox aradim
Sen de gel bir dem ara
34. Bir de men
Bir sen çagir bir de men
Sahsenem çobaniyam
Qoyun vermem qurda men
35. Bir denden
Göz kesmem bir

deneden
Eski yaram sagaldi
Dert geldi bir de neden
36. Bir denedi
Bir sümbül bir denedi
Tumdum4 derya dibine
Taptigim bir denedi
Cem>atin hapsi bilsin
Taptigim ne denedi
Qazan bir qulpu sekkiz
Qapagi bir denedi
Pegemberler içinde
Mehemmed bir denedi5
37. Bir deneler
Oturub nar deneler>1
Çoxlari Haq saxlasin
Ölmesin bir deneler
38. Bir davarli
Yol keser bir da varli
Miskine sitem eyler
Bir gözel bir de varli
39. Bir er var
Bir seyyid var bir er var
Özü sag sözü bütün
O da bini de bir er var
40. Bire zalim
Zulmü çox bire zalim
Yavagiv7 gül satiri
Gelmisem biraz alim
41. Biri sin8
Biri hedi9 biri sin
Yandirram10 Qaf
Dagi>ni
Desem derdim birisin
42. Biryanim yandi
Kebab bir yanim yandi
Sen nece bir yançisan
Dönder bir yanim yandi
43. Bir yarim
Bir dolu ver bir yarim
Herkes meclise geldi
Gelmez oldu bir yarim

44. Bu dagda meni
Avci bir dagda meni
Maral bas aldi getti
Qoydu bu dagda meni
45. Budala
Bülbül qonar bu dala
Girdiv yetmiş yasina
Gene qaldiv budala
46. Bu xannan Kervan
geçer bu
Zülfüvü sal mezzete
Meni qurtar bu
47. Bulag ince
Bag beyyük bulag ince
Dindirme qan aglaram
Derdim var
Qaf Dagi>nca
48. Bu ser mennen
Yar nece küser mennen
Yen öllem yen öldürrem11
Yen gider bu ser mennen
49. Çara12 sine
Çatilib çara sine
Et qoxsa duz vurallar13
Duz qoxsa çarasi ne
50. Çimeni
Su gögertmiş çimeni
Daglarda bir lalaydim
Qupartti yolcu meni
Deryahta baligiydim
Çekti qullapçı14 meni
Havada bir qusuyudum
1.vur 2. sokmstur
3. yilana 4. daldim
5. tanedir b. taneler
7. yanagin 8. «S»
harfi 9. «H» harfi 10.
yandirram, yakarim
11. ya ölürem,
ya öldürürüm 12.
çarmiha 13. et kokussa
tuz sürerler 14. oltaci

MUSUL-KERKÜK VE TÜRKMENLER İÇİN GERÇEK ÇÖZÜM

GENEL BAKIŞ

Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı orduları büyük kahramanlıklar ve başarılar göstermelerine karşın, mensup oldukları İttifak'ın yenilmesi nedeniyle, yenik sayıldılar. Altı yüzyıldır dünyanın en büyük devletlerinden biri olan Devlet-i Ali Osmaniye'nin toprakları, bu büyük savaşın neticesinde, İngiltere, Fransa, İtalya ve hatta Yunanistan gibi ülkeler arasında paylaşılmaya başlandı. Galip devletlere Osmanlı topraklarını zapt etme imkanı tanıyan Mondros Mütarekesi'nin ardından, Anadolu'nun dört bir yanı düşman orduları tarafından işgal edilmeye başlandı. Bu fiili işgalin ardından gelen Sevres Anlaşması ise, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünün ve topraklarının Batılı ülkeler tarafından bölüşülmesinin resmi ilanıydı. Sevres'e göre, Türkler için vatan olarak sadece Orta Anadolu'da küçük bir toprak parçası bırakılıyordu.

Ancak Türk Milleti bu plana boyun eğmedi. I. Dünya Savaşı sona erip ateşkes imzalandığında elindeki topraklar ne ise, bundan geri adım atmayacağına yemin etti ve bunu tüm dünyaya duyurdu. Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde kabul ve ilan edilen Misak-ı Milli (Milli Ant), son derece haklı olarak, ateşkes sırasındaki sınırların korunacağını ve düşmanın oldu-bittilerinin kabul edilmeyeceğini hükme bağlıyordu.

Sonra da Türk Milleti, Misak-ı Milli'de çizilen hudutları korumak ve işgalen kurtarmak için, yine Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde, Milli Mücadele'yi başlattı. Doğu Anadolu'yu işgal eden Ermeniler, Kazım Karabekir Paşa komutasındaki ordumuz tarafından püskürtüldü. Güneydoğu Anadolu'ya el uzatan Fransızlar, yerel halkın gösterdiği kahramanca direnişle durduruldu. Batı

Anadolu'yu işgal eden Yunan kuvvetleri ise, önce yerel Kuvay-ı Milliye grupları, ardından Ankara Hükümeti'nin kurduğu düzenli ordu tarafından yenilgiye uğratıldılar. Misak-ı Milli, 1912'den beridir sürekli savaşlar ve işgallerle yorulmuş olan Anadolu halkının gösterdiği olağanüstü bir cesaret, kahramanlık, azim ve inançla gerçeğe dönüştü. İşgal altındaki yurt toprakları kurtarıldı.

Ancak Misak-ı Milli sınırları içinde olmasına rağmen kurtarılmayan, oyun ve hilelerle Türkiye'den gasp edilen bir vatan toprağı vardı: Musul Vilayeti. Musul, Kerkük ve Süleymaniye sancaklarını içeren bu Osmanlı vilayeti, Mondros Ateşkesi yürürlüğe girdiğinde (31 Ekim 1918, saat 12.00'de), Osmanlı ordusunun kontrolü altında idi. Ali İhsan Paşa'nın komutasındaki Türk ordusu, İngiliz ilerleyişini durdurmuş ve Musul'u güvenceye almıştı. Mütareke şartlarına göre bu andan itibaren yeni bir askeri operasyon yapılmaması, orduların mevcut durumlarını muhafaza etmeleri gerekiyordu. Ancak İngilizler, detaylarını ilerleyen sayfalarda inceleyeceğimiz bir hile ile, Musul'a yürüdüler ve savaşın yeniden başlamaması için geri çekilen Osmanlı ordusundan kenti gasp ettiler. Haksız bir şekilde elde ettikleri vilayetten bir daha da çıkmadılar. Kurtuluş Savaşı sonrasında ise, bölgenin Türkiye'ye değil, kendi mandaları altındaki Irak'a verilmesi için diplomatik baskılar, manevralar ve oyunlar yaptılar. Türkiye'nin bölgede halk oylaması yapılması istediğine karşı çıktılar ve konuyu kendilerinin büyük nüfuzu altında olan - Türkiye'nin ise üye olmadığı - Milletler Cemiyeti'ne

havale ettiler. Eğer halk oylaması yapılsaydı, Musul vilayetinde yaşayanların büyük çoğunluğu, İngiliz Mandası altındaki Irak yerine bağımsız Türkiye'ye katılmak isteyeceklerdi.

Kısacası eğer uluslararası hukukun gerekleri ve bölge halkının istekleri gözetseseydi, «Kuzey Irak» olarak bildiğimiz Musul, Kerkük ve civarı, bugün Türkiye'nin bir parçası olacaktı. Bu, bilinmesi ve asla unutulmaması gereken bir gerçektir.

Peki bu tarihsel gerçek bugün için ne ifade etmektedir?

Bu sorunun cevabının «Kuzey Irak»ı yeniden ele geçirmek» olmadığını hemen belirtelim. Böyle bir hedef, yani Türkiye'nin askeri güc kullanarak bölgeyi fethetmesi gibi bir düşünce, gerçekçi değildir. Başta ABD olmak üzere uluslararası topluluğun böylesine bir girişime engel olacağı, dahası Kuzey Irak'taki halkın önemli bir bölümünün buna karşı koyacağı açıktır. Zaten Türkiye'nin böyle bir politikası yoktur ve hiç olmamıştır. Büyük Önder Atatürk'ün «Yurtta Sulh, Cihanda Sulh» ilkesine sonuna kadar bağlı olan devlet erkanımız, başta Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Komuta Kademesi olmak üzere, Türkiye'nin Kuzey Irak'a yönelik bir işgal hedefinin ve niyetinin hiçbir zaman var olmadığını defalarca ifade etmişlerdir.

Dolayısıyla Türkiye'nin Irak'a - ve diğer Osmanlı bakiyesi ülke ve bölgelere - yönelik politikası, barışçı ve dostane bir yaklaşımla yakın kültürel ve ticari ilişkiler kurmak, siyasi olarak da ortak politikalar geliştirip uygulamak temelinde olmalıdır. Kuzey Irak ise bu açıdan birinci derecede öncelik sahibidir. Çünkü bu bölge Türkiye'nin yamabaşındadır ve 1980'li

yılların başlarından bu yana ülkemizde büyük acılara neden olmuş ayrılıkçı terör hareketiyle de yakından ilgilidir. Ülkemizdeki Kürt kökenli vatandaşlarımızı kıskırtmak isteyen bölücü akım, Kuzey Irak'ta hem zemin bulmakta hem de oradaki Kürt grupların siyasi hedefleriyle kendisinininki arasında paralellik kurarak moral destek sağlamaktadır.

Türkiye'ye hasmane duygular besleyen bir Kuzey Irak tablosunun ortaya çıkması, bu nedenlerle, son derece sakıncalı olur. Bunun aksine, Türkiye'ye dost bir Kuzey Irak tablosunun ortaya çıkması ise, ülkemizin en önemli meselelerinden biri olan «Güneydoğu Sorunu»nun çözümünde çok önemli bir katkı sağlar.

Dolayısıyla, Türkiye'nin «Musul-Kerkük Politikası»nın temelinde, bu bölgeyle zaten var olan kültürel ve ticari bağların güçlendirilmesi, bölgede istikrarsızlık ve kargaşanın önlenmesi, bölge insanlarının kalplerinin ve zihinlerinin kazanılması, kısacası Türkiye'ye dost bir Kuzey Irak tablosu inşa edilmesi hedefi yer almalıdır.

Bu tezi mümkün kılan en önemli etken, bugün «Kuzey Irak» olarak bildiğimiz coğrafyada yaşayan üç önemli etnik grubun da Türkiye ile yakın tarihsel, dini ve kültürel bağlarının oluşudur. Bu üç grup, sırasıyla, Kuzey Iraklı Kürtler, Türkmenler ve Sünni Araplar'dır.

Kürtler, asırlardır Türklerle birlikte ortak bir yaşam kurmuş, ortak bir geçmişi paylaşmış bir halktır. Özellikle Osmanlı döneminde Türkler ve Kürtler arasındaki birliktelik perçinlenmiştir. Osmanlı'nın çöküşü sırasında Arnavut ve Araplar arasındaki diğer bazı Müslüman grup ve aşiretlerin aksine, Kürtler Osmanlı'ya sadakat göstermeye devam etmişler, İngilizlerin kıskırtmalarına karşı Türk ordusunun yanında yer almışlardır. Kuzey Iraklı Kürtlerin akrabaları, bugün hala sınırın kuzeyinde, Türkiye'de yaşamaktadır. Kürtleri Türkiye ve Türk Milleti aleyhinde kıskırtmak için on yıllardır sürdürülen çeşitli propagandalara rağmen, tarihsel olarak Türklerle kardeş bir millet olan Kürtlerin Türkiye tarafından kazanılmaları mümkündür. Bunun detaylarını ilerleyen sayfalarda inceleyeceğiz.

Kuzey Irak'taki ikinci önemli etnik unsur ise, nüfusları 2 milyonu aşkın olmasına rağmen uluslararası topluluğun ve kamuoyunun hemen hiç ilgi göstermediği

Türkmenler'dir. Türk dilini konuşan, etnik olarak Türk olan ve Türkiye'den 80 yıl önce kopmuş olmalarına rağmen hala bu ülkeye anavatan gözüyle bakan Türkmenler, hiç kuşkusuz Türkiye'nin bölgedeki en önemli stratejik ortağıdır. Nitekim özellikle son dönemde Türkmenler ile Türkiye arasındaki dayanışma ve işbirliğinde önemli bir artış görülmektedir. Türkmenlerin yeni kurulacak Irak yönetiminde daha etkin hale gelmeleri, Bağdat'taki önemli pozisyonlarda söz sahibi olmaları, özellikle de kendi bölgelerinde yerel yönetime hakim olmaları, Türkiye tarafından mutlaka desteklenmesi gereken son derece önemli ve haklı taleplerdir.

Bölgede bulunan üçüncü etnik unsur ise Sünni Araplar'dır. Türk Milleti ile aynı dini anlayışa sahip olan bu insanların çoğunun akrabalarının ülkemizde yaşadığını hep akılda tutulması gerekir. Irak'ta on yıllardır süren Sünni Arap iktidarının ABD'nin ikinci Irak savaşı ile birlikte tarihe karıştığı ve Irak'ın geleceğinin büyük olasılıkla ülkenin çoğunluğunu oluşturan Şii Araplar tarafından belirleneceği hesaba katılırsa, Kuzey Irak'taki Sünni Arapların da kendileri ni kucaklayacak bir Türkiye'ye sıcak bakacakları sonucuna varmak güç olmaz.

Bu üç farklı etnik yapının varlığı, Türkiye'nin bölgeye geniş bir perspektiften bakmasını gerektirmektedir.

Türkiye'nin, bölgede kültürel, ekonomik ve siyasi bir etki elde edebilmesi, bölgenin kalkınmasında rol oynaması ve geleceğinde söz sahibi olması içinse, sadece Türkmenlerin değil, tüm bölge halkının desteğini kazanması gerekmektedir. «Kürtlere karşı Türkmenler» şeklinde bir denklem ortaya koymak, bölgedeki gerilimi artırmak ve Türkmenleri tehlikeye atmak başka bir sonuç vermez. (Türkmenleri korumanın yolu, onları ile Kürtlerin arasında bulmak, bir kısım Kürtlerin etnik radikalizmini sakinleştirmekten geçmektedir.) Türkiye, Osmanlı'dan miras kalan Kuzey Irak'a, «Osmanlı vizyonu»yla, yani farklı etnik kimlikleri kucaklayan, onları ortak bir din kardeşliği duygusu içinde kaynaştıran ve modern, demokratik, özgür, çağdaş bir ülke hedefinde birleştiren bir söylem ve politikayla yaklaşmalıdır

Saddam Rejiminin Uyguladığı Zulüm

Alı Kerim

Arap Sosyalizminin en acımasız temsilcisi olan Sadddam Hüseyin döneminde (2003-1980), Türkmenlere uygulanan baskının dozu büyük ölçüde artmıştır. Bu baskıların bazı örnekleri şöyle sıralayabiliriz :

- Birçok yerleşim yerinin Türkçe olan adları Arapçayla değiştirilmiştir.
- Hamzalı, Beşir, Yayçı Kümbetler, Karahasan, Saritepe, Topuzova, Yahyaova gibi daha onlarca Türkmen köy ve yerleşim yeri yıkılmıştır.
- Devrim Komuta Konseyi'nin 29 Ocak 1976 tarih ve 41 no>lu kararı ile Türkmenlerin yaşadığı Kerkük ilinin adı Al-Tamim olarak değiştirilmiş ve en büyük ilçesi olan Tuzhurmatu, Saddam'ın doğum yeri olan Tikrit'e bağlanmıştır.
- 20 Ekim 1981>de 1391 no>lu karar ile Türkmenlerin Güney illerine tehcir edilmeleri kararlaştırılmıştır. Bu karar, son aylarda Kerkük>te yeniden uygulanmaya konulmuştur.
- 27.09.1984 tarihinde 1081 no>lu karar ile Türkmenlerin arazilerinin istismak edilerek güneyden getirilen Araplara dağıtılması sağlanmıştır.
- Yine aynı konseyin 8 Nisan 1984 tarih ve 418 sayılı kararı ve 11 Eylül 1989 tarih ve 434 sayılı kararı ile Kerkük>te Türkmenlerin gayrimenkul satın almaları yasaklanmıştır.
- Binlerce Türkmen, Irak yönetiminin insanlık dışı uygulamalarına maruz kalmıştır.
- Irak yönetiminin ırkçı ve insanlık dışı uygulamalarının en açık örneği, Saddam kuvvetlerinin 31.08.1996>da KDP'nin daveti üzerine Erbil>e yaptığı baskın sırasında yaşanmıştır. Irak kuvvetleri ve güvenlik birimlerinin, Türkmen okullarına, kültür merkezlerine düzenlediği baskınlar sırasında 34 Türkmen öldürülmüş veya

tutuklanmıştır. Tutukluların akıbeti hakkında bugüne kadar aileleri ve Türkmen cephesi sağlıklı bir bilgi elde edememiştir. Konu, BM İnsan Hakları Komisyonu>nun (A/496/51/add.18 Kasım 1996) raporunda tescil edilmiştir.

Ülkede Türkmen varlığını yok etmek için uygulanan yoğun asimilasyon politikaları son zamanlarda etnik temizlik boyutuna varmıştır. Kerkük>ten uzaklaştırılan Türkmenlerin sayısı 2002 yılında 1000 aileyi aşmıştır. Bunların yerine Arap aileler yerleştirilmiştir. Türkmenleri göç ettirmek ve yerlerine Arapları yerleştirme politikası çok eski bir politikadır ve Irak yönetimi tarafından yıllarca sistematik olarak yürütülmüştür.

Türkmenleri hedef alan diğer uygulamaların başlıcalarını sıralamak gerekirse:

- Türkmenlerin kendi dilleri ile eğitim yapmaları yasaklanmıştır.
- Resmi dairelerde bile aralarında ana dilleri ile konuşmaları yasaktır.
- Türkmenlere gayrimenkul alım-satımı yasaklanmıştır.
- Her türlü ticari aracın alım-satımı yasaklanmıştır.
- Mahalle, köy ve şehirlerin Türkçe adları değiştirilmiştir.
- Kerkük başta olmak üzere Türkmenlere ait verimli tarım arazileri, yönetim tarafından istila edilerek yönetime yakın kişilere dağıtılmıştır.
- Türkmen bölgelerinde, camilerde Türkmence vaaz ve hutbe verilmesi yasaklanmıştır.
- Yeni Yönetim Nasıl Olmalı?

Irak halkına 30 yılı aşkın bir süredir acı çektiren acımasız Baas diktatörlüğünün 2003 Nisanı>nda ABD müdahalesi ile yıkılması, Irak için yeni bir geleceğin başlangıcıdır. Ama bu

gelecekte ülkedeki tüm etnik ve dini grupların haklarına saygı gösterilmesi zorunludur. Irak, ancak bu takdirde barış ve huzura kavuşabilir.

Türkmenlerin de dileği, demokratik, özgür ve güvenli bir Irak>ta yaşamaktır. Bunun için gerekli olan düzenlemeler, kendileri tarafından şöyle sıralanmaktadır :

Siyasal sistem; demokratik parlamenter rejim olmalıdır. Yönetim tarzı, temsili demokrasiye dayanan cumhuriyet olmalıdır. Bu yolla, parlamenter rejim aracılığıyla Irak Demokratik Cumhuriyeti'ni oluşturan toplulukların yönetimde nüfus oranlarına göre adil bir şekilde söz sahibi olması gerçekleştirilebilir.

Irak'ın resmi dili, Irak halkının çoğunluğunu oluşturan üç topluluğa ait dillerdir.

Yasama organı; serbest, eşit, genel ve gizli oy, açık sayım döküm esaslarına göre, bağımsız yargı denetimi ve gözetimi altında, mevcut toplulukların nüfus oranına göre temsiliyi esas alan bir biçimde oluşturulmalıdır. Topluluklar kendi temsilcilerini doğrudan seçebilme hak ve yetkisine sahip olmalıdır.

Yürütme organı; parlamenter sistemin mantığına uygun olarak cumhurbaşkanı ve bakanlar kurulundan oluşur.

Cumhurbaşkanı, yasama organı tarafından nitelikli bir çoğunluk (üçte iki oran gibi) tarafından seçilmelidir.

Bakanlar kurulunda, bakanların dağılımında toplulukların nüfusuna göre temsili esas alınmalıdır.

Başbakan en fazla nüfusa sahip topluluk vekilleri arasından Cumhurbaşkanınca atanmalıdır. Nüfusa göre en fazla oya sahip ikinci ve üçüncü topluluk vekilleri arasından, mutlaka birer

başbakan yardımcısı seçilmelidir. Topluluklara ait başbakan yardımcıları, ilgili topluluk vekillerince kendi aralarından belirlenmelidir.

Irak'ın yönetim biçimi; merkezi idare esas alınarak yetkileri ve imkanları artırılmış mahalli idarelerden oluşur. Merkezi idarenin taşra teşkilatını oluşturan illerin yönetiminde yöneticiler, toplulukların oranları esas alınarak seçimle işbaşına gelmelidir. Mahalli idarelerin organları seçimle işbaşına gelmelidir. Mahalli idarelere bölgenin ihtiyaçlarını en iyi bir şekilde ve ülke çapındaki standartlarla da uyum içerisinde olmak şartıyla gerçekleştirilmesi için mali imkanlar tanınmalıdır.

Yargı yetkisi; Irak halkı adına bağımsız ve tarafsız mahkemeler tarafından yerine getirilir. Yüksek yargı üyelerinin belirlenip atanmasında, toplulukların nüfusa göre temsili esas alınmalıdır.

Herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez ve vazgeçilmez haklara sahiptir.

Herkes dil, din, ırk, mezhep, cinsiyet ve felsefi inanç ve kanaat farkı gözetilmeksizin kanunların uygulanması açısından eşit haklara sahiptir.

Topluluklar, kendi dilleriyle eğitim ve resmi merciler önünde kendilerini temsil ve savunma hakkına sahiptir.

Topluluklar, kendi dilleriyle kültürel etkinliklerde bulunma, sözlü ve yazılı yayın yapma hakkına sahiptir.

Fertler, inanç ve ibadet hürriyetine sahiptir. İnançından dolayı kimse kınanamaz ve cezalandırılmaz.

Herkes mülkiyet ve miras hakkına sahiptir. Mülkiyet hakkına ilişkin getirilecek olan sınırlamalar, kamu yararı amaçlı olmalıdır. Kamulaştırmanın yapılması zorunlu hallerde, kanunla belirtilen şartlara uyularak gerçek bedelinin ödenmesi esastır.

Irak Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri ve Kolluk Güçleri'nin oluşumu ve yapılmasında toplulukların nüfusuna göre temsili esas alınacaktır. Mahalli bazdaki mevcut silahsız unsurların varlığına son verilecektir. Irak Cumhuriyeti uluslararası hukukun gereklerine uymayı ve anlaşmaları iç hukukunda uygulamayı kabul ve taahhüt eder.

Türkmen toplumunun büyük çoğunluğunun temsilcisi olan Irak Türkmen Cephesi, yukarıda açıklanan ve özetine Irak'ta yaşayan bütün toplumların ve insanların her türlü (siyasi, idari, sosyal, ekonomik, kültürel vb.) haklarının anayasal güvence altına alındığı toprak bütünlüğü ve siyasi birliği korunmuş bir Irak'ın oluşturulması kararlılığındadır

Teröre Karşı Tüm İnsanlar Birlik Olmalıdır

Dünya terör ile asırlardır içiçe yaşamaktadır. Eylemler ülkeden ülkeye farklılık gösterse de tüm terör örgütleri savunmasız sivilleri hedef almakta, mesajlarını bu insanlar üzerinden göndermektedirler.

ABD Oklahoma'daki terörist saldırıda 19'u çocuk 167 kişi vahşice katledildi.

Filistin'de camide namaz kılan Müslümanların üzerine kurşun yağdıran fanatik bir Yahudi 29 kişinin ölümüne sebep oldu.

Hindistan'da Müslümanlara yönelik saldırılarda yillardır binlerce masum insan hayatını yitirdi.

Fransa'da, İspanya'da, Filipinlerde, Japonya'da, İrlanda'da yıllardır büyük ölçekli terörist saldırılar gerçekleşmektedir.

Bu örneklerin sayısını artırmak mümkündür. Ancak tüm dünya terörün gerçek yüzüyle 2001 yılında tanıştı. Amerika Birleşik Devletleri'nin iki büyük kentine düzenlenen ve binlerce insanın ölümüne ve yaralanmasına neden olan saldırıların ardından <terörizm> kavramı yeniden tartışılmaya başlandı. Çünkü bu saldırı, hiç beklenmedik bir zamanda, dünyanın tek süper gücü olarak kabul edilen çok güçlü bir ülkeye karşı ve hiç tahmin edilmeyen bir şekilde gerçekleşti. Saldırı başta Amerika olmak üzere tüm dünyada büyük bir korku ve panik havasını meydana getirdi.

Bu saldırının ardından 2 yıldan uzun bir zaman geçti ve bu süre içinde ABD teröre karşı büyük bir mücadele başlattı. Bu mücadelede birçok ülke Amerika'nın yanına yer aldı, yapılan mücadeleye destek verdi. Terörün odaklarının kontrol altına alındığı düşünüldüğü sıralarda ise dünya İstanbul'da arka arkaya patlayan bombalarla, terörün karanlık yüzünü tekrar hatırladı: önce sinagoglar, ardından da İngiliz konsoloslugu ve HSBC'nin genel müdürlük binası...

Yüzyıllardır kesintisiz devam eden Cumartesi duası 15 Kasım sabahı patlayan bombalarla kesintiye uğradı. Beyoğlu Kuledibi'ndeki Neva Şalom Sinagogu ile Şişli'deki Beth İsrail Sinagogu'ndaki patlamalarda 24 kişi hayatını kaybederken 300 kişi de yaralandı. İngiliz Konsoloslugu'na ve HSBC binasına yapılan saldırılarda da onlarca kişi hayatını kaybederken yüzlerce kişi de yaralandı. Televizyonlarda 11 Eylül saldırıların ardından yayınlanan görüntülerin benzerleri yer almaya başladı. Yıkılmış binalar, korku içinde koşuşturan insanlar, yanmış otomobiller, yerlerde yatan cesetler...

Bu yazıda özellikle vurgulamak istediğimiz husus İslam dininin terör saldırılarına, masum insanların öldürülmesine bakaçısıdır. Her tür terörist saldırı İslam dininde şiddetle lanetlenmektedir. İslam dinine göre suçsuz bir insanı öldürmek çok büyük bir günahır ve masum bir insanı öldüren kişi ahiret hayatında çok büyük bir azapla karşılaşacaktır.

... Kim bir nefsi, bir başka nefse ya da yeryüzündeki bir fesada karşılık olmasızın (haksız yere) öldürürse, sanki bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de onu (öldürülmesine engel olarak) diriştirse, bütün insanları diriştirmiş gibi olur. Andolsun, elçilerimiz onlara apaçık belgelerle geldiler. Sonra bunun ardından onlardan birçoğu yeryüzünde ölçüyü taşırlandırdı. (Maide Suresi, 32)

Yukarıdaki ayette de görüldüğü gibi, Kuran'da masum bir kimseyi öldürmek, tüm insanları öldürmekle bir tutulmaktadır. Kuran'da insan hayatına verilen önem Furkan Suresi'nde şu şekilde bildirilir:

Ve onlar, Allah ile beraber başka bir ilaha tapmazlar. Allah'ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmezler ve zina etmezler. Kim bunları yaparsa <ağır bir ceza ile> karşılaşır. (Furkan Suresi, 68)

Allah bir diğer ayetinde ise insanlara şu şekilde emretmektedir:

De ki: «Gelin size Rabbinizin neleri haram kıldığını okuyayım: O>na hiçbir şeyi ortak koşmayın, anne-babaya iyilik edin, yoksulluğ- endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin. -Sizin de, onların da rızıklarını Biz vermekteyiz-

Çirkın-kötülüklerin açığına ve gizli olanına yaklaşmayın. Hakka dayalı olma dışında, Allah'ın (öldürülmesini) haram kıldığı kimseyi öldürmeyin. İşte bunlarla size tavsiye (emr) etti; umulur ki akl erdirdirsiniz.» (Enam Suresi, 151)

Allah'a samimi bir kalple iman eden, O>nun ayetlerini titizlikle uygulayan ve sonsuz ahiret azabından korkan bir Müslüman tek bir insana bile zarar vermekten sakınır. Çünkü Allah'ın sonsuz adalet sahibi olduğunu ve her yaptığının karşılığını mutlaka alacağını düşünür. Peygamberimiz (sav) bir hadisinde Allah'ın hoşnut olmadığı insanları şu şekilde saymıştır:

Harem (Kutsal bölge) içinde zulüm ve haksızlık eden, cahiliye adetini arzulayan ve haksız yere insan kanı akıtmak isteyen olmak üzere üçtür. (Buhari, Rudani, Büyük Hadis Külliyyatı Cem>ul-fevaid, cilt 5, No: 9704, İz Yayıncılık, İstanbul, s.324)

Üzerinde durmak istediğimiz bir diğer husus ise sinagoglarında ibadet etmekte olan dindar Musevi vatandaşlarımıza yönelik eylemdir. Kiliseler, sinagoglar, camiler bir ve tek olarak Allah'a ibadet edilen evlerdir. Masum insanların kiliselerinde, sinagoglarında ya da camilerinde Allah'a ibadet edilirken öldürülmeleri Allah katında büyük bir suçtur. Çünkü buralar Allah'ın adını andığı, yüceltildiği ve zikredildiği evlerdir. Allah Nur Suresi'nde şu şekilde buyurmaktadır:

...Allah, kimi dilerse onu Kendi nuruna yöneltip iletir. Allah insanlar için örnekler verir. Allah, herşeyi bilendir. (Bu nur.) Allah'ın, onların yüceltilmesine ve isminin zikredilmesine izin verdiği evlerdedir, onların içinde sabah akşam O>nu tesbih ederler. (Nur Suresi, 36-35)

Oraya giden insanlar Allah'a dua eden, dindar kimselerdir. Allah'ın adını andığı tüm evler ise İslam dininde kutsaldır. Bu evlerin ziyaretçileri Yahudi, Hıristiyan ya da Müslüman olabilir. Ama önemli olan herbirinin Allah'a iman eden, dindar kimseler olmalarıdır. Müslüman, kitap ehlinin Allah'a ibadet ettikleri kutsal yerlerine saygılı davranmalı, bu mabedleri korumalıdır. Bu yerler ister Hıristiyanlara, ister Yahudilere ait olsun, içlerinde Allah'ın ismi anıldığı Müslümanlar için de değerlidir ve tüm iman edenler tarafından korunmalıdır. Kuran'da kitap ehlinin ibadet yerleri olan manastır, kilise ve havralardan Allah'ın koruduğu ibadet mekanları olarak söz edilir:

... Eğer Allah'ın, insanların kimini kimiyile defetmesi olmasaydı, manastırlar, kiliseler, havralar ve içinde Allah'ın isminin çokça anıldığı meşitler, muhakkak yıkılır giderdi. Allah kendi (dini)ne yardım edenlere kesin olarak yardım eder. Şüphesiz Allah, güçlü olandır, aziz olandır. (Hac Suresi, 40)

Peygamberimiz Allah'ın emirlerine bağlılığının bir tecellisi olarak kitap ehlinin ibadet yerlerinin tahrip edilmemesi konusunda da büyük bir hassasiyet göstermiştir. Böyle bir tahribat ilk olarak Allah'ın emrine karşı gelmek, ayrıca Allah'a inanana, ona ibadet eden insanları engellemek anlamına gelir. Nitekim Hz. Muhammed, kendileriyle barış anlaşmasını imzalamış olduğu Hıristiyanlara, mabedlerinin yıkılmayacağına, onlara hiçbir şekilde zarar verilmeyeceğini ifade etmiştir. Hıristiyanlarla yapılan cizye anlaşmalarında da Peygamberimiz (sav), mabedlerinin yıkılmayacağına dair garanti sunmuştur.

Hz. Muhammed (sav)>den sonraki dönemde kiliselerin yıkılmayacağına dair teminatın yer aldığı ilk anlaşma, Halid b. El-Velid'in, Anat kentinin idarecisi ile yaptığı cizye akdidir. İbn İshak, Halid b. El-Velid'in yaptığı bu anlaşmaların Hz. Ebu Bekir tarafından bir red görmediğini, daha sonra gelen diğer üç halifenin de bunları uygun görenek devam ettirdiklerini bildirmiştir. Ayrıca yine Hz. Ebu Bekir, Necranlılara Hz. Muhammed (sav) tarafından sunulan garantilerin aynısını kendi döneminde de onlara sunmuştur.

Peygamberimiz'in ardından gerçek İslam

ahlakını yaşayan toplumlarda da bu konuya özel bir hassasiyet gösterildiği dikkat çekmektedir. Kuran'ı ve Peygamberimiz (sav)'in sünnetini takip eden Müslüman yöneticiler, fethettikleri ülkelerdeki gayrimüslim halkın ibadet yerlerine karşı oldukça saygılı olmuşlar, din adamlarına da hoşgörü beslemişlerdir.

Terör. İslam Ahlakının Yaşanmasıyla Ortadan Kalkacaktır

İnsanı yaratan Allah, ona, Kendi ruhundan üfördüğünü (Secde Suresi, 9) ve onun yeryüzünde Kendisinin halifesi olduğunu (Enam Suresi, 165) bildirir. İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerinden biri, onun nefsi ve vicdanı ile birlikte yaratılmış olmasıdır. Her insanda kendisine kötülüğü emreden bir nefis ve kötülüğün nasıl sakınacağını ilham eden bir vicdan vardır. İnsan vicdanının ilham ettiği sevgi, fedakarlık, merhamet, tevazu, şefkat, doğruluk, dürüstlük, sadakat, nezaket ve yardımseverlik gibi güzel özelliklerinin yanı sıra, nefsinin gelen yıkıcı ve olumsuz özelliklere de sahiptir. İnsan inanç bir insan vicdanı sayesinde doğru ile yanlış birbirinden ayırabilir ve her zaman güzel ahlaki tercih eder. Allah'a olan güçlü imanı ve korkusunu, ahiretin varlığına olan inancı, sonsuz cehennem azabından duyduğu şiddetli korku ve cennet hayatına duyduğu özlem onu nefsinin arzularından uzak tutar. İnsanlara karşı güzellikle davranır, her zaman affedicidir, kötülüğe karşı iyilikle cevap verir, ihtiyaç içinde olanın hemen yardımına koşar, merhametlidir, sevgi doludur, şefkatlidir ve hoşgörülüdür.

Teröristler ise nefislerinin sesini dinleyip, her türlü kötülüğü rahatlıkla işleyen, vicdanlarının sesini dinlemeyen insanlardır. Bu nedenle de sevgisiz, saldırgan, her türlü ahıksızlığı kolaylıkla yapan, insanlara hiç vicdani sıkıntı duymadan eziyet edebilen kimselerdir. Bunun nedeni ise bu kişilerin Allah korkusuna sahip olmamaları ve gerçek din ahlakını bilip uygulamamalarıdır. Çünkü Allah>tan korkmayan bir insanı suç işlemekten engelleyecek hiçbir güç yoktur.

Toplumun mevcut kuralları insanları suçtan ve kötü ahlaktan ancak bir noktaya kadar alıkoymaz. Devlet kamuya açık yerleri, sokakları ve merkezi bölgeleri güvenli birimleri sayesinde kısmen koruyabilir, toplumun düzenini sağlayabilir, güçlü bir adalet sistemi sayesinde suç oranını düşürme konusunda gereken önlemleri alabilir. Ancak her insanın yirmi dört saat kontrol edilmesi mümkün olmadığına göre, belli bir yerden sonra insanın vicdanı devreye girmelidir. Vicdanın dinlemeyen insan, yalnızken ya da kendisi gibi düşünen kimselerle birlikteyken kolaylıkla suç işleyebilir. Bu durumda gerektiğinde yalana başvuran, haksız kazanç sağlamaktan çekinmeyen, mazlumla emzektken hiçbir rahatsızlık duymayan bireylerden oluşan bir toplum modeli ortaya çıkar. Allah korkusunu olmayan, manevi değerlerin yitirdiği bir toplumda fiziksel tedbirlerin ve uygulamaların netice vermeyeceği açıktır. Oysa

din ahlakı, insana, yalnız başına da olsa, yaptığı kötülük nedeniyle çevresindeki güç kimse onu cezalandırmayacak olsa da, kötülüğün sakınmasını emreder. Yaptığı her hareketten, aldığı her karardan, söylediği her sözden dolayı Allah katında hesaba çekileceğini ve sonsuz ahiret hayatında bu yaptıklarına göre karşılık bulacağını bilen bir insanın kötülüğün şiddetle sakınacağı açıktır.

İnsanların kendi rızalarıyla kötülüğün sakınmasını öğrendikleri bir toplumda, terör örgütlerinin yaşam sahası bulmaları mümkün değildir. Çünkü din ahlakının hakim olduğu bir toplumda, şiddet yanlısı pek çok örgütün ortaya çıkmasına neden olan sorunlar da doğal olarak ortadan kalkmış olur. Toplumun geneli dürüstlük, fedakarlık, sevgi, şefkat, adalet gibi yüksek erdemlere sahipse bu toplumda fakirlik, gelir eşitsizliği, adaletsizlik, haksızlık, mazlumun ezilmesi, özgürlüklerin kısıtlanması gibi olumsuzluklarla karşılaşmaz. Tam tersine ihtiyaç içinde olanların ihtiyaçlarının giderildiği, zengin olanın fakir olanı kolladığı, güçlü olanın zayıf olanı koruduğu, sağlık, eğitim, ulaşım gibi sosyal imkanlarda herkesin en iyisini kullanabildiği, farklı etnik kökenler, dinler ve kültürler arasında hoşgörü ve anlayışın hakim olduğu bir toplum düzeni olur. İşte bu nedenle ki, güzel ahlak, pek çok toplumsal sorunun çözümünün anahtarıdır. Bu ahlakın kaynağı da, Allah'ın insanlara bir rehber olarak gönderdiği Kuran'dır.

Unutulmaması gerekir ki, eğer gereken önlemler alınmaz ve köklü çözümler uygulamaya geçirilmezse, 21. yüzyılda da aynı 20. yüzyılda olduğu gibi şiddet ve terör devam edecektir. Savunmasız insanların yaşadığı binalar bombalanacak, kadınlar, çocuklar vahşice katledilecektir. Bunun için terörle fakri mücadelenin çok büyük bir hızla ve çok geniş kitleleri kapsayacak şekilde başlatılması gerekmektedir. Söz konusu fikri mücadele, cahillikten ve şiddetten kuvvet bulan teröristlerle, Allah'a iman eden, şefkatli, sevgi dolu, affedicisi, merhametli ve vicdanlı insanlar arasında gerçekleşecektir. Rabbiniz Hud Suresi'nin 116. ayetinde «... yeryüzünde bozguncululuğu önleyecek fazilet sahibi kişiler bulunmalı değil miydi?» şeklinde buyurmaktadır. İman edenler Allah'ın ayetlerde tarif ettiği, bu fazilet sahibi kimselerdir. Teröristler neticesi şiddette ararken, onlar gerçek başarının ancak Allah'ın dinine sınıksız sarılmakla elde edileceğinin bilincine hareket edecektir. Müslümanlar, Yahudiler ve Hıristiyanlar birlik olup, bu fikri mücadeleyi her inanca ve her fikre saygılı bir anlayışla yürütecek ve Allah'ın izniyle mutlak bir başarıyla karşılaşacaklardır. Bu, Allah'ın tüm inanç sahipli kullanıma olan ve mutlaka gerçekleşecek bir vaaddir.

Sivilcelere karşı çilek yiyin

Bol miktarda A, B ve C vitaminleri ile kalsiyum, demir ve fosfor gibi mineral maddeler içeren çilek, kansere karşı da önemli bir kalkan. Uzmanlara göre çilek; kansere karşı koruyucu ve ilerlemesini önleyici özellikler taşıyor. Bağışıklığı güçlendiren ve besin değeri yüksek olan çilek; çocuk felci, ağız ve deri yaralarını oluşturan bazı virüsler için öldürücü etkiye de sahip. Çileğin diğer faydaları şöyle sıralanabilir: Ciltteki sivilce ve aknelere iyi gelir. İdrar söktürücü, romatizma ve gut hastalığı ağrılarını

azaltıcı etkisi var. Sinirleri kuvvetlendirip, bağırsak kurtlarını döker ve ateş düşürür. Ancak çok güçlü bir besin olduğu için bazen alerjiye neden olabilir. Çilek satın alırken; canlı kırmızı renkli ve lekesiz olanları seçin. Satın aldıktan hemen sonra tüketin. Buzdolabında 12- gün saklayabilirsiniz, saplarını koparmadan ve yıkamadan geniş bir kase içinde saklayın. Çilekleri yıkarken saplarını ayıklayın. Taze olarak sofrada yararlanılmasının yanı sıra çileğin pastası, reçeli, marmelatı,

Kağıt gibi TV ekranı!

Televizyonlar, cep telefonları ve diğer teknoloji cihazları için en ince ekran üretme yarışında Sony, geliştirdiği kağıt gibi ince ve görüntünün gösterildiği anda bile bükülebilen ekranla öne

geçti. Sony'nin web sayfasında da tanıttığı 2,5 inç (yaklaşık 5 cm) genişliğindeki yeni ekranın kalınlığı sadece 0,3 mm. Tanıtım filminde, renkli görüntüyü

oynatırken bir kağıt gibi eğilip bükülebilen, yere düşünce kırılmayan ekran, Japon firması tarafından bu hafta Kaliforniya'da yapılacak akademik bir sempozyumda

sunulacak. Sony sözcüsü Chisato Kitsukawa, organik ince film transistörü veya TFT teknolojisiyle geliştirilen bu ekranın ticari bir ürün olarak kullanılıp

Toz deyip

geçmeyin yiyin

Maden, kumlama, kot taşlaması, çömlek ve cam sektöründe çalışan hastaların yakalandığı silikozis hastalığında akciğer kanseri riskinin yüksek olduğu bildirildi. Gazi Üniversitesinde yapılan bir araştırmaya katılan 50 işçinin yüzde 30'unun silikozis hastası olduğu tespit edildi...

Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesinden Dr. Gonca Çakmak Demircigil, silisyumun, oksijenden sonra havada en çok bulunan element olduğunu söyledi. Demircigil, silisyumun oksijen atomlarıyla birleşmesinden oluşan kristal yapılı silikanın 1997 yılında Uluslararası Kanser Araştırma Enstitüsünde insan kanserojeni olarak belirlendiğini vurguladı.

Yüksek toza maruz kalan işlerde çalışan işçilerin, kristal yapılı silika nedeniyle silikozise yakalandıklarını ifade eden Demircigil, öksürük, göğüs ağrısı, sırt ağrısı ve nefes darlığı şikayetlerine yol açan hastalığın kesin bir tedavi olmadığına dikkatli çekti. < ,Bu hastalıkta akciğer kanserinin gelişim riski çok yüksek , , diyen Demircigil, özellikle yüksek toza maruz kalan kumlamacılar, maden işçileri, cam işçileri, çömlekçiler ve kot taşlamacıların risk altında olduklarını kaydetti. Demircigil, < ,Kot taşlamacıları

çok genç yaşta akciğer kanserinden ölüyorlar , , dedi. Demircigil, silikozis hastalığı olduğu tespit edilen işçilerin kesinlikle işlerini bırakması gerektiğini söyledi.

Kristal yapılı silikanın insan kanserojeni olanak saptanmasının ardından gelişmiş ülkelerde bu toza maruziyet değerlerinin düşürüldüğünü vurgulayan Demircigil, Türkiye ,de de değerlerin düşürülmesi gerektiğini kaydetti.

ARAŞTIRMADAN

Dr. Gonca Çakmak Demircigil ,in yaptığı araştırmaya, Konya, Eskişehir ve Ankara ,da maden, kumlama ve cam fabrikasında çalışan 50 işçi katıldı ve 29 kişiden oluşan bir kontrol grubu oluşturuldu. Yapılan testler sonucu, işçilerde oluşan genetik hasar, kontrol grubuna göre anlamlı ölçüde yüksek çıktı. Balgam, öksürük, göğüs ağrısı şikayetleri olan işçilerin yüzde 30 ,unun silikozis hastası olduğu tespit edildi. İşçilerdeki genetik hasara, tamamen maruz kaldığı kristal yapılı silikanın neden olduğu saptandı.

Araştırmada ayrıca, işçilerin çok bilinçsiz oldukları belirlendi. İşçilerin, kendilerine verilen maske ve eldivenleri takmadıkları gözlemlendi.

